

AZ ÚJ KAP TÁRSADALMI EGYEZTETÉSE

2021

AGRÁRMINISZTERIUM

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	3
BEVEZETŐ	5
A TERVEZÉS FOLYAMATA	6
Uniós menetrend	6
Hazai lépések	6
A KAP STRATÉGIAI TERVEKET MEGHATÁROZÓ UNIÓS FELTÉTELEK	7
Gazdasági fenntarthatósági célkitűzések	8
Zöld fenntarthatósági célkitűzések	8
Társadalmi-vidéki fenntarthatósági célkitűzések	8
Modernizációs célkitűzés, amely minden kihívás megoldásához hozzájárul	9
A KAP STRATÉGIAI TERV FELÉPÍTÉSÉT MEGHATÁROZÓ SZABÁLYOK	10
A HAZAI KAP STRATÉGIAI TERV SZAKPOLITIKAI CÉLJAI	11
Jövőkép és küldetés	11
A KAP Stratégiai Terv forrása	11
Gazdasági fejlődést szolgáló szakpolitikai célok	11
Zöld jövőt szolgáló szakpolitikai célok	13
A megújuló vidéket szolgáló szakpolitikai célok	14
HAZAI KAP STRATÉGIAI TERV INTÉZKEDÉSEI	15
KAP I. PILLÉR INTÉZKEDÉSEI	15
Közvetlen támogatások gazdasági fenntarthatóságot szolgáló intézkedései (Gazdasági fejlődés)	15
<i>A fenntarthatóságot elősegítő alap jövedelemtámogatás (BISS)</i>	15
<i>A fenntarthatóságot elősegítő, kiegészítő, átcsoportosítással nyújtható jövedelemtámogatás (redisztributív támogatás) (CRISS)</i>	15
<i>Termeléstől függő jövedelemtámogatás (CIS)</i>	15
<i>Átmeneti nemzeti támogatás (ÁNT)</i>	16
<i>Fiatalkorú gazda támogatás (YFS)</i>	16
Piaci támogatások gazdasági fenntarthatóságot szolgáló intézkedései (Gazdasági fejlődés)	17
<i>Szőlő-bor ágazat</i>	17
<i>Méhészet</i>	17
<i>Zöltség-gyümölcs termelői szervezetek támogatása</i>	17
<i>Iskolaprogramok</i>	18
<i>Állami intervenció, magántárolás, egyéb válságintézkedések</i>	18
Közvetlen támogatások környezeti fenntarthatóságot szolgáló intézkedései (Zöld jövő)	18
<i>Agrárökológiai Alapprogram (AÖP)</i>	18
A KAP II. PILLÉR INTÉZKEDÉSEI	18
Gazdasági fenntarthatóságot szolgáló intézkedések (Gazdasági fejlődés)	18

<i>Mezőgazdasági üzemek fejlesztése</i>	18
<i>Élelmiszer-feldolgozás fejlesztése a mezőgazdasági termékek értéknövelésével</i>	19
<i>Induló vidéki vállalkozások támogatása</i>	20
<i>Mezőgazdasági kisüzemek támogatása</i>	20
<i>Tevékenységsdiverzifikáció mezőgazdasági üzemben belül és kívül</i>	20
<i>Mezőgazdasági üzemben belüli és kívüli vízgazdálkodási beruházások</i>	21
<i>Mezőgazdasági öntözési közösségek támogatása</i>	21
<i>Mezőgazdasági növénybiztosítási díjtámogatás</i>	21
<i>Mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer</i>	22
<i>Országos mezőgazdasági jégkár-mérséklő rendszer digitális átállása</i>	22
<i>Generációs megújulás támogatása</i>	22
<i>Környezeti fenntarthatóságot szolgáló intézkedések (Zöld jövő)</i>	23
<i>Környezet- és éghajlatvédelmi, valamint egyéb gazdálkodási kötelezettségvállalások (AKG)</i>	23
<i>Ökológiai gazdálkodás támogatása</i>	24
<i>Agroökológiai nem termelő beruházások</i>	24
<i>Natura 2000 gyepterületek kompenzációs kifizetése</i>	24
<i>Mezőgazdasági génmegőrzés</i>	26
<i>Állatjóléti intézkedések</i>	26
<i>Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV)</i>	27
<i>Erdőgenetikai többéves kötelezettségvállalások</i>	27
<i>Erdőtüzek megelőzésének és kockázatcsökkentésének együttműködés-alapú támogatása</i>	27
<i>Erdőtelepítési és fásítási beruházások és fenntartásuk támogatása</i>	27
<i>Versenyképes és fenntartható erdőgazdálkodás beruházásai (forprofit és nonprofit)</i>	28
<i>Vidékfejlesztést szolgáló intézkedések (Megújuló vidék)</i>	28
<i>Kistelepülések és tanyák infrastruktúra-fejlesztése</i>	28
<i>Termelői csoportok és termelői integrációs szervezetek támogatása</i>	29
<i>Minőségrendszerek létrehozása, a csatlakozás támogatása és promóciója</i>	29
<i>Minőségbiztosítási és minőségirányítási rendszerekhez való csatlakozás</i>	29
<i>Rövid Ellátási Lánc együttműködések támogatása</i>	30
<i>Társadalmi agrárvállalkozások együttműködései</i>	30
<i>Térségi aktív és ökoturisztikai együttműködések</i>	30
<i>Biomassza-potenciál lokális közcélú felhasználásának támogatása</i>	31
<i>Vadgazdálkodási együttműködések támogatása</i>	31
<i>Vidékfejlesztési digitalizáció támogatása</i>	31
<i>LEADER</i>	31
<i>Képzések és bemutatóüzemi programok</i>	32
<i>Tájékoztatási szolgáltatások</i>	32
<i>Tudásátadási szolgáltatások</i>	32
<i>Innováció – Európai Innovációs Partnerség támogatása</i>	33

I BEVEZETŐ

Hazánkban nemzetközi összehasonlításban is magas a mezőgazdasági területek aránya, hiszen közel 5 millió hektár termőföld áll mezőgazdasági művelés alatt. Közel 500 ezer munkavállaló, és rajtuk keresztül ugyanannyi család kötődik közvetlenül vagy kapcsolódik gazdasági ágazatokon, vállalkozásokon keresztül a mezőgazdasághoz, élelmiszeriparhoz és az e szektorokat kiszolgáló beszállító vállalkozásokhoz. Ezért is nagyon fontos, hogy az új programozási időszakra a legjobb feltételekkel rendelkező programot dolgozzunk ki a Közös Agrárpolitika (KAP) keretein belül.

A 2023–2027 közötti KAP Stratégiai Terv és annak majdani végrehajtása alapjaiban különbözik a Partnerségi Megállapodás alá tartozó Operatív Programoktól, ugyanis a 2021–2027-es időszakra meghozott uniós döntés értelmében a KAP teljesen önálló szabályozási keretben folytatja működését. S ezzel valójában visszatér a 2014 előtti joggyakorlathoz. Ezzel párhuzamosan a KAP saját jogszabályrendszerében is alapvető változások következtek be. A korábban megszokott programozástól eltérően az új KAP Stratégiai Tervről szóló alap jogi aktus a két pillér (KAP I. és KAP II.), valamint az ágazati

támogatási programok közös tervezését írja elő. Továbbá az új programozási időszakban nem a megfelelésalapú, hanem a teljesítményalapú támogatási rendszert vezeti be a jogalkotó. Törekedni kell a 9+1 specifikus célkitűzés (gazdasági, környezeti, társadalmi + tudásátadás) mellett a magasabb környezeti hozzájárulások elérésére is.

Tavaly év végén kormányzati döntés született arról, hogy hazánk 2021-től a maximális 80%-os mértékű nemzeti kiegészítő forrást biztosítja a KAP európai uniós forrásai mellé. Ezzel párhuzamosan az ún. pillérek közötti átcsoportosítás is alkalmazható, melynek értelmében évente 25%-nyi uniós forrás, 36 milliárd forint átcsoportosítására kerül sor a KAP II. pillérből a KAP I. pillérbe. A közvetlen támogatásokra így éves szinten átlagosan 1327 millió euró, a piaci intézkedésekre 38 millió euró, a vidéki intézkedésekre 1732 millió euró jut a 2021–2027 közötti időszakban. A számok alapján látható: minden korábbinál nagyobb mértékű forrást fogunk fordítani a magyar vidékre, a magyar mezőgazdaságra és az élelmiszeriparra.

A TERVEZÉS FOLYAMATA

Uniós menetrend

A Közös Agrárpolitika (KAP) 2021–2027 közötti időszakának szakpolitikai jogi keretére irányuló uniós tárgyalások 2018. június és 2021. július között zajlottak, több vonatkozásban pedig még jelenleg is zajlanak.

Az új költségvetési időszak Közös Agrárpolitikáját szabályozó alaprendeleteknek – figyelembe véve, hogy az új költségvetési időszak 2021-től indult – legkésőbb 2020 közepéig meg kellett volna jelenniük. Mivel ezen időpontra még a Tanácsban sem született meg a megállapodás, a rendeletek kihirdetésének esélye sem maradt, így a Bizottság javaslatára a tagállamok kétéves átmeneti időszak beiktatásáról döntöttek, amikor már az új források terhére, de még a régi szabályokkal lehet a támogatásokat kifizetni. A kétéves átmeneti időszak után a KAP következő költségvetési időszaka így a 2023–27 közötti 5 évre szűkül, ezután még két évig zajlanak a kifizetések a KAP Stratégiai Terv terhére (n+2 szabály).

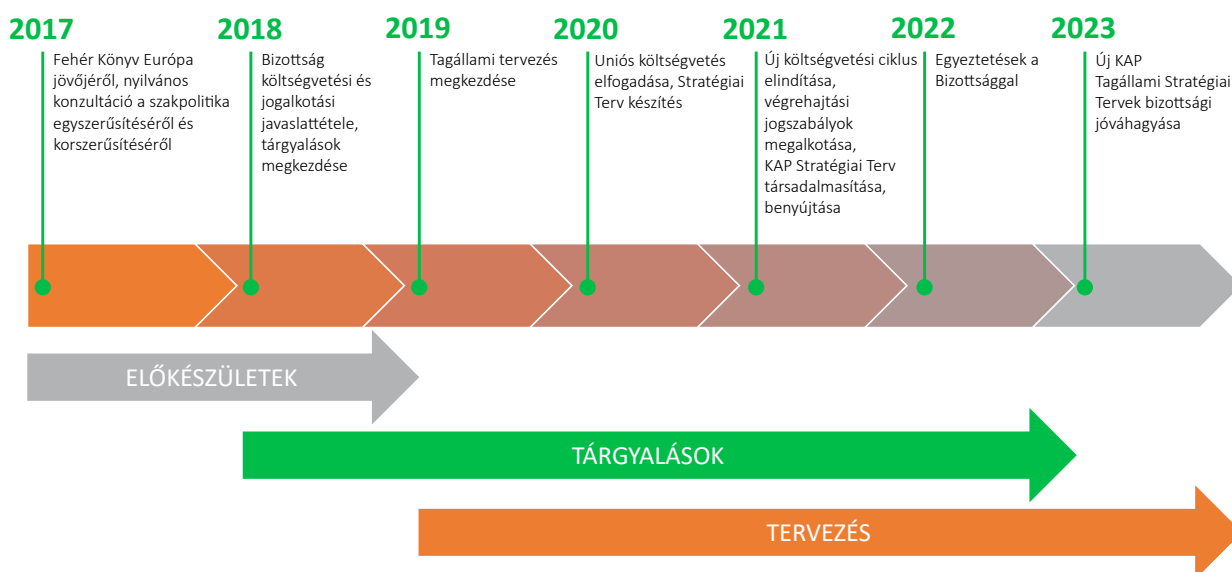
A Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament közötti háromoldalú megállapodás az alaprendeletek (KAP Stratégiai Terv, horizontális és piaci rendeletek) szövegéről végül 2021 júliusá-

ban született meg. A három alaprendelet ezzel együtt is csak novemberben fog megjelenni. A Bizottság a Stratégiai Terv rendelet értelmében ragaszkodik ahhoz, hogy a tagállamok/régiók a tervük első változatát 2021. december 31-ig nyújtsák be. Ezt Magyarország is tudomásul vette, azzal együtt, hogy a végrehajtási rendeleteknek akkor még nem lesz meg a végleges szövege.

Hazai lépések

Az Agrárminisztérium a KAP Stratégiai Terv dokumentum előkészítésére a 6/2019. (VII. 4.) AM utasítás alapján tervezési munkacsoportot, illetve tematikus almmunkacsoportokat (KAP közvetlen támogatások, KAP vidékfejlesztési támogatások, kockázatkezelés, piaci szervezetek, zöld felépítmény, monitoring, intézményi almmunkacsoportok) állított fel. A tervezést megalapozó, uniós előírás szerint készülő dokumentumok, mint a helyzetelemzés, a SWOT, a szükségletfelmérés és a beavatkozási logika előkészítését az Agrárminisztérium háttérintézménye, az Agrárközgazdasági Intézet (AKI Nkft.) és egy szakértői csoport végezte. A tervezés további kötelező elemeinek elkészítése, azaz az ex-ante értékelés és a Stratégiai Környezeti Vizsgálat a tervezéssel párhuzamosan zajlik.

1. ábra: A KAP szakpolitikai keretei és az uniós költségvetés kialakításának folyamata, párhuzamosan feltüntetve a tagállami feladatokat

Forrás: NAK-összeállítás uniós és hazai közlemények alapján

A tervezési folyamat további fontos és kötelező eleme a társadalmasítás. Ennek érdekében az Agrárminisztérium és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) 2019 őszén a szakmai szereplők bevonásával széles körű konzultációt hajtott végre. Minden ágazatra kiterjedő szakmai viták, műhelymunkák kerültek megrendezésre összesen 21 alkalommal, 18 kamarai szakosztály és 600 fő részvételével. A konzultációk eredményeit beépítettük az ágazati helyzetelemzésekbe, amelyek a Stratégiai Terv SWOT-elemzéseinek egyik alapkövét adják.

A második társadalmasítási körre – immár a beavatkozások tervezeteinek ismeretében – 2021. április 30. és május 25. között 8 különböző alkalommal került sor, 1700-nál több meghívottal, online formában.

2022 első felében zajlanak majd a tárgyalások a Bizottsággal, ez a folyamat terveink szerint az első fél év végére lezárul. Ezzel lehetővé válhat, hogy 2022 második fél évében elfogadásra kerüljön a KAP Stratégiai Tervünk. Ezzel párhuzamosan a szükséges hazai jogszabályok megjelenhetnek és az intézményrendszer felkészítése is befejeződhet a 2023. január 1-jei indulásig. Összességében azt lehet mondani, hogy hiába kezdtük meg időben a tagállami tervező munkát, az uniós joganyag elhúzódó megjelenése miatt a tagállami tervek véglegesítésére és a végrehajtás feltételeinek kialakítására rendkívül kevés idő marad, komoly erőfeszítést kívánva minden érintett hazai szereplőtől.

A tervezés kapcsán a kormány már döntött egyes kérdésekben: a 1003/2021. (I. 11.) Korm. határozat „a vidéki Magyarország megújításáról, a hazai mezőgazdaság és élelmiszeripar versenyképességének, valamint a gazdák támogatási szintjének a 2021–2027-es időszakban történő megőrzéséről” szerint a 2023–2027-es időszakban az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap keretéből 25%-os forrás kerül átcsoportosításra az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap keretbe; valamint a 2021–2027. évek tekintetében 80%-os nemzeti kiegészítő finanszírozás kerül biztosításra a Közös Agrárpolitika Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap kerete számára.

A KAP STRATÉGIAI TERVEKET MEGHATÁROZÓ UNIÓS FELTÉTELEK

Az Európai Bizottság 2020. május 20-án tette nyilvánossá az Európai Zöld Megállapodás részét képező „Termőföldről az asztalig” Stratégiát (Farm to Fork Strategy, F2F Stratégia) és a „Biológiai Sokféleség” Stratégiát (Biodiverzitás Stratégia). Míg a Termőföldről az asztalig Stratégia célja az uniós mezőgazdaság fenntartható élelmiszerrendszerré alakítása, a Biodiverzitás Stratégia fő törekvése a leromlott szárazföldi és tengeri ökoszisztémák jelentős részének helyreállítása, szénmegkötő képességének növelése. Tekintettel arra, hogy az agrárgazdaság számottevő kihatással van a szárazföldi ökoszisztémák állapotára, illetve a biológiai sokféleség és a természeti erőforrások az agrárgazdasági termelés alapját képezik, a két stratégia célkitűzései egymással összhangban és átfedésben vannak.

A három uniós alaprendeleten (KAP Stratégiai Terv, horizontális és piaci rendeletek) túl a tervezés sok más szempontból is kötött pályán zajlik. A Bizottság készíti a végrehajtást lehetővé tevő, felhatalmazáson alapuló és végrehajtási rendeleteket is. Irányítják még a munkánkat a bizottsági útmutatók (fichek) a monitoringmutatók tartalmának bemutatásáról, sablonok (template-ek) a beavatkozások tervezéséhez, a tervek benyújtásának egységes felületén (SFC) található útmutató, illetve az úgynevezett „toolkit”-ek, amelyek a bizottsági munkatársak számára készülnek a tagállami tervek értékeléséhez. Mindezen – a tagállami tervezést alapvetően befolyásoló – hivatalos és informális dokumentumokat 2021. szeptember második felében kezdték el nyilvánosságra hozni és év végéig folyamatosan publikálják azokat több száz oldal terjedelemben. Mivel a teljes tagállami KAP Stratégiai Tervet is 2021. december végéig be kell nyújtania a tagállamoknak, ezért a tervek folyamatosan változó bizottsági elvárások és jogszabályi keretek között készülnek, vagyis a jövő évi elfogadásig a legkörültekintőbb tervezés mellett sem tekinthetők véglegesnek.

A tervezés kötött pályáját az is megszabja, hogy annak **kilenc, az unió által meghatározott specifikus célkitűzés és egy átfogó célkitűzés** köré kell épülnie. A célkitűzések mindegyikére helyzetelemzést és SWOT-elemzést kell készíteni, valamint a szükségleteket is ez alapján kell megállapítani.

Az új KAP 9 specifikus (3 gazdasági, 3 környezeti és 3 társadalmi), valamint egy horizontális, átfogó célkitűzést határoz meg. A tagállamok ezen célkitűzések mentén alakítják ki a KAP Stratégiai Tervük megvalósításához szükséges intézkedéseiket. Minden intézkedés esetében be kell mutatni, hogy mely uniós cél eléréséhez járul hozzá, milyen hazai szükségletre ad választ, illetve hogy a támogatás hasznosulása hogyan lesz mérhető.

Gazdasági fenntarthatósági célkitűzések

- Cél 1.** A mezőgazdasági üzemek fennmaradását biztosító jövedelem és reziliencia támogatása az Európai Unióban, az élelmezésbiztonság fenntartása érdekében.
- Cél 2.** A piacorientáltság fokozása és a versenyképesség növelése, többek között a kutatás, a technológia és a digitalizáció

fejlesztésének és terjesztésének előtérbe helyezése révén.

- Cél 3.** A mezőgazdasági termelők helyzetének javítása az értékláncban.

Zöld fenntarthatósági célkitűzések

- Cél 4.** Hozzájárulás az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz, valamint a fenntartható energia hasznosításának terjesztéséhez.
- Cél 5.** A fenntartható fejlődés és a természeti erőforrásokkal – például a vízzel, a talajjal és a levegővel – való hatékony gazdálkodás támogatása.
- Cél 6.** Hozzájárulás a biológiai sokféleség védelméhez, az ökoszisztéma-szolgáltatások gyarapításához, valamint az élőhelyek és tájak megőrzéséhez.

Társadalmi-vidéki fenntarthatósági célkitűzések

- Cél 7.** A mezőgazdasági pálya vonzóvá tétele a fiatal mezőgazdasági termelők számára, valamint a vállalkozásfejlesztés vidéki térségekben történő előmozdítása.

Cél 8. A foglalkoztatás, a növekedés, a társadalmi befogadás és a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben, ideértve a biomassza-alapú gazdaságot és a fenntartható erdőgazdálkodást is.

Cél 9. Az uniós mezőgazdaság által az élelmiszerekkel és egészséggel kapcsolatos társadalmi igényekre adott válasz javítása, többek között a biztonságos, tápláló élelmiszerek fenntartható termelése, az élelmiszer-pazarlás és az állatjólét terén.

Modernizációs célkitűzés, amely minden kihívás megoldásához hozzájárul

Cél 10. Agrártudás és innovációs rendszer: tudásátadás, innováció és digitalizáció.

A Magyarország számára készült bizottsági ajánlásokról általánosságban elmondható, hogy megfelelnek a magyar agrár- és vidékfejlesztési politika irányainak. Ugyanakkor azok teljesítése attól függően ütközik akadályba, hogy a Stratégiai Tervünkben a Bizottság milyen 2027-es célszámok szerepeltetését fogja számon kérni, és ezekhez képest a 2030-as teljesítés reális-e. Az ajánlásokban a Bizottság a következőket írja elő Magyarország számára:

- 1. A gazdaságok életképességének javítása:** átcsoportosítás a KAP közvetlen támogatásokon belül a kistermelők számára.
- 2. A mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari ágazat piacorientáltságának és versenyképességének előmozdítása** logisztikai és feldolgozási beruházásokkal.
- 3. A mezőgazdasági termelők együttműködés-alapú megerősítése** a termelői szervezeteken keresztül; innováció; valamint új piacok kiépítése.
- 4. Az előállított élelmiszerek hozzáadott értékének növelése** révén a mezőgazdasági ágazat ellenálló képességének (rezilienciájának) fejlesztése.
- 5. A biológiai sokféleség csökkenésének megállítása és visszafordítása,** többek között tájképi elemek megőrzésével és víz-szállításával.
- 6. A mezőgazdaság felkészítése a vízgazdálkodást érintő kihívásokra,** ideértve az

öntözési beruházásokon túl a talajok vízmegtartó képességének és a víz újrafelhasználásának növelését.

- 7. A tápanyag-gazdálkodás hatékonyságának növelése** a veszteségek, valamint a talaj-, lég- és vízszennyezés csökkentése érdekében.
- 8. Az ökológiai gazdálkodásra** való fenntartható átállás támogatása.
- 9. Az éghajlatváltozás mérséklését szolgáló gyakorlatok** és az azokhoz való alkalmazkodást célzó eszközök támogatása, az erdőtelepítést, a talaj szénmegkötésének ösztönzését és a talajerózió csökkentését javadalmazó széngazdálkodással.
- 10. Magyarország vidéki térségeit jellemző elnéptelenedési és előregedési tendenciák megfordítása,** többek között az alapvető szolgáltatásokhoz és infrastruktúrákhoz való hozzáférést célzó beruházások támogatása révén.
- 11. Újonnan gazdálkodni kezdők számára** a mezőgazdasági ágazat vonzóbbá tétele.
- 12. Antimikrobiális szerek mezőgazdaságban** való használatának jelentős csökkentése.
- 13. Állatjólét** – különösen a sertések vonatkozásában – javítása.
- 14. Növényvédő szerek mennyiségének és kockázatainak csökkentése,** különösen az integrált növényvédelmi gyakorlatok elterjedésének biztosításán keresztül elősegítse révén.
- 15. Vidéki térségek gyors, széles sávú internetkapcsolat** általi lefedettségére irányuló beruházások.
- 16. Tudás-, készség- és technológiai fejlesztés,** információcsere, kutatás, tanácsadás, digitalizáció és innovációs projektek ösztönzésén keresztül a mezőgazdasági termelők, agrár-élelmiszeripari vállalkozások és a vidéki térségekben élők szerepének erősítése.

Stratégiai Tervünkben a tagállamok maguk választhatják meg, hogy milyen intézkedéseket vezetnek be az uniós célok elérésére, de mind az eszközök, mind a költségvetés tekintetében figyelembe kell venniük a rendelet szabta kereteket.

Általános programozási kötelezettség: a KAP történetében először kell nem csupán a vidékfejlesztési támogatásokra (II. pillér), hanem a közvetlen támogatásokra (I. pillér) is Stratégiai Tervet készíteni, illetve ennek részeként kell kezelni az ágazati támogatási programokat (I. pillér) is; azaz végső soron az összes agrártámogatásról egy KAP Stratégiai Tervet kell készítenie minden tagállamnak.

A magasabb környezeti ambíciószint egyértelmű elvárás, a Bizottság felülyelni fogja, hogy a tagországi KAP Stratégiai Tervek kellőképpen magas célkitűzéseket határoztak-e meg a környezet- és éghajlatvédelmi célkitűzéseket illetően. Összességében a teljes KAP-költségvetés 40%-át kell környezetvédelmi és éghajlatpolitikai célok megvalósítására fordítani, az úgynevezett Zöld Felépítmény strukturális keretei között. Ez magában foglalja az előzőekben már kifejtett alap követelményrendszert, valamint az arra épülő, zömében többletvállalásokat ösztönző zöld beavatkozásokat is. Míg a 2014–2022 közötti időszakban a környezet és éghajlat szempontjából előnyös jó gyakorlatok alkalmazását inkább kötelező előírások formájában kívánták ösztönözni, a 2023–2027-es időszakban ezt a célt, immár az I. Pillérben is – a kötelező előírásokon felüli – önkéntes vállalatok ösztönzésével, illetve ez alapján plusztámogatásra való jogosultsággal tervezik megvalósítani. Mindemellett, a továbbiakban is elérhetők lesznek egyéb „zöld” támogatások is, megnövelt forráskerettel, ezzel is a fenntartható gazdálkodás irányába hatva.

A megerősített környezeti alapfeltételek (kondicionalitás) előírásai mind 2023-tól alkalmazandók. A megerősített környezeti alapfeltételek az összes közvetlen kifizetés és területalapú vidékfejlesztési intézkedés előfeltételévé válnak. Tartalmilag a 2014–2022-es időszak kölcsönös megfeleltetési és zöldítési előírásait elegyíti, valamint néhány új elemmel bővül: foszfátok diffúz szennyezésének megakadályozása; fenntartható növényvédőszer-használat; vizes élőhelyek és tőzeglápok védelme.

Új elem az úgynevezett társadalmi feltételeesség (szociális kondicionalitás), amely a munkaügyi ellenőrzéseket köti össze a Közös Agrárpolitika kifizetéseivel, és azok csökkentési lehetőségét teremti meg. Mivel az Európai Parlament számára ez a legfontosabb politikai kérdés volt, ezért a kompromisszum elérése érdekében megmaradt, de az intézkedés kidolgozását sikerült visszaterelni a hivatalos eljárásrendbe, és a bevezetés idejét pedig a felkészülés érdekében kitolni 2025-re, és végül nem kerül nevesítésre a specifikus KAP célkitűzések között.

A Bizottság a mezőgazdasági üzemek korszerűsítésében, modernizációjában hangsúlyos szerepet szán az úgynevezett agrártudás és innovációs rendszereknek (AKIS) a kutatás, az innováció és a digitalizáció ösztönzése és eredményeik terjesztése által, amelynek egy külön részstratégia-ként kell szerepelnie a Stratégiai Tervben.

A fenti elvek mentén a tagállamok a KAP Stratégiai Tervükben maguk választhatják meg, hogy milyen intézkedéseket vezetnek be az uniós célok elérésére, de mind az eszközök, mind a költségvetés tekintetében figyelembe kell venniük a rendelet szabta kereteket.

A KAP Stratégiai Terv felépítését meghatározó szabályok

Az új Közös Agrárpolitikában jelentős változás lesz, hogy az új teljesítési modell alapján a tagállamoknak az intézkedések sikerességének, illetve általában a támogatáspolitikai teljesítményének a mérésére a **célok elérését alátámasztó tervszámokat és eredménymutatókat** (úgynevezett indikátorokat) is meg kell határozniuk. Ilyenek a kibocsátási, eredmény-, hatás- és kontextusmutatók. A Bizottság így a következő időszakban a helyszíni ellenőrzések helyett a tagországok által vállalt mutatók számonkérésére helyezi a hangsúlyt, tehát az ún. megfelelésalapú végrehajtást felváltja a teljesítmény- vagy eredményalapú végrehajtás. A tagállamokra ezzel nagyobb felelősség hárul, mert ha ezen mutatók elmaradnak a vállalt eredménytől, akkor annak a pénzügyi következményei is lehetnek (akár támogatásmegvonás).

A KAP Stratégiai Tervek végrehajtásának támogatására, az érintettek bevonására és a jó gyakorlatok terjesztésére mind uniós, mind nemzeti szinten úgynevezett KAP Hálózat jön létre, amely magában foglalja a korábbi Magyar Nemzeti Vidéki Hálózatot (MNVH) is.

A HAZAI KAP STRATÉGIAI TERV SZAKPOLITIKAI CÉLJAI

Jövőkép és küldetés

A KAP Stratégiai Tervvel megvalósított Megújuló vidék, megújuló agrárium program kiindulópontja a jövőkép és a küldetés meghatározása volt. A jövőképünk szerint a programnak köszönhetően a gazdálkodás jövedelmező és társadalmilag elismert foglalkozás lesz, vonzó vidéki környezetben, modern technológiával, és emellett minőségi élelmiszert tudunk biztosítani a természeti erőforrások fenntartható használatával.

A jövőkép elérését támogató küldetesként kiszámítható és hatékony közigazgatási eszközökkel ösztönözzük a kis- és közepes agrárvállalkozásokat, valamint az élelmiszeripar tudás- és technológiaalapú versenyképességét. Garantáljuk továbbá a biztonságos élelmiszer-előállítást a demográfiailag megújuló és fenntartható erőforrásokkal, vonzó vidéki területekkel rendelkező Kárpát-medencében. Annak érdekében, hogy ez a jövőkép realitássá váljon, alapfeltétel a támogatási rendszer kibővítése, illetve az intézményrendszer hatékonyságának növelése.

A KAP Stratégiai Terv forrása

A KAP I. pillérének támogatási kerete az új időszakban (2023–2027) évente 1243 millió euró, amely csökkenés lett volna a jelenlegi időszakhoz képest, ezért volt fontos a Kormány döntése a II. pillérből történő maximális, 25%-os átcsoportosításról. Így 2023 és 2027 között 1347,4 millió euró a közvetlen támogatások kerete, amely csekély mértékben (1,2%) magasabb, mint a 2014 és 2020 közötti időszak évi 1331 millió eurós értéke. Az átcsoportosítás

megfelelő forrást biztosít a fiatal mezőgazdasági termelők helyzetének javításához, a fenntarthatóság növeléséhez, valamint segítséget nyújt az új zöld elvárások teljesítéséhez.

A 2021–2027 közötti időszakban minden korábbinál nagyobb, **4382 milliárd forint összeget** fordíthatunk a **magyar vidékre, a magyar mezőgazdaságra és az élelmiszeriparra** a KAP Stratégiai Terv II. pillére, azaz a vidékfejlesztési támogatások keretében.

A Kormány azon döntése, hogy a 80%-os nemzeti kiegészítést már a **2021. és 2022. átmeneti években** is biztosítja, kivételes lehetőséget teremtett arra, hogy minden korábbinál jelentősebb **beruházásalapú modernizációs** program induljon. Két év alatt rendelkezésre álló 1500 milliárd forint feletti forrás több mint **70%-át** (1000 milliárd forint felett) fordítjuk gazdaságfejlesztésre a Megújuló vidék, megújuló agrárium program keretében. **2014–20 között gazdaságfejlesztésre a források 38%-a került elköltésre.**

A 2023–2027-es időszakban a vidékfejlesztési támogatások keretében 2853 milliárd forintot tudunk még felhasználni, a többi forrás lekötésre kerül a 2021–2022. években. A források felhasználását az alábbi **tervezési elvek** alapján kívánjuk megvalósítani.

Gazdasági fejlődést szolgáló szakpolitikai célok

Az elmúlt időszakban készültek a tervezést is segítő nemzetközi összehasonlító benchmarkelemzések a magyar agrárgazdaságról, külön fókuszálva Lengyelországra, Ausztriára és Hollandiára. Hollandia mezőgazdaságának sikere a hozzáadott érték növelésére és a lényeges gazdasági kompetenciák – nevezetesen a készségek, képességek és a menedzsment – fejlesztésére épül. Lengyelországban az élelmiszeripar koncentrált fejlesztése húzza magával a mezőgazdasági termelést. Számolunk azzal, hogy Nyugat-Európa egyes országaiban az ottani állatjóléti, környezetvédelmi társadalmi elvárások miatt a termelési kapacitások, illetve

a termelési intenzitás csökkenése várható, első sorban az állattenyésztésben.

Ennek alapján a KAP vidékfejlesztési támogatásainak keretében **a legfontosabb fejlesztési prioritás az élelmiszeripar**, a mezőgazdaságban pedig egyrészt **az egy hektárra vetített hozzáadott érték emelését, másrészt a termelés költséghatékonyságának növelését célzó beruházástámogatási struktúrát tervezünk**, ahogyan az a 2021. évi beruházási pályázatoknál is történt. A mezőgazdasági termelésintenzitás további növelése érdekében kiemelten kezelünk több termékpályát, így a főbb állati termékpályákat (baromfi, tej, sertés) és a kapcsolódó takarmány-előállítást, az ipari zöldségtermesztést, a kertészeti kultúrákat, a vetőmagtermesztést és mindezek feldolgozását. Számszerű célul tűztük ki, hogy 2020 és 2030 között a magyar mezőgazdaság egy hektárra jutó hozzáadott értéke változatlan áron 53 százalékkal, az élelmiszeripar egy alkalmazottra jutó változatlan áron számolt hozzáadott értéke 20 százalékkal, az agrártermékek exportjának értéke 57 százalékkal növekedjen.

A gazdasági fejlődést szolgáló szakpolitikai célok elérésére a KAP II. pillér 51%-át tervezük fordítani. Az intézkedések végrehajtásának eredményeként nemzetközi mércével mérve is versenyképes, erőforráshatékony, magas hozzáadott értéket termelő mezőgazdaság és élelmiszeripar jön létre, amely növekvő mértékben látja el biztonságos, jó minőségű élelmiszerrel a magyar lakosságot, miközben az agrárexport és egyenleg is emelkedik, valamint az élelmiszertermelés ellenállóvá válik a külső sokkhatásokkal (többek között humán járványok) és a termelést közvetlenül érintő tényezőkkel (időjárás, növény- és állategészségügyi problémák) szemben. Az élelmiszer-ellátás magas szintű biztosítása érdekében fontos cél, hogy minden alapvető élelmiszer-kategória esetében érje el hazánk az önellátottságot. Emellett a jövő agrárgazdasága méltányos és kiegyensúlyozott jövedelmet biztosít, amivel hozzájárul a generációs megújuláshoz és a vidéki életminőség javulásához is.

Komplexebb beruházásokhoz kapcsolódó pályázatoknál a Stratégiai Terv alapján megjelenő

felhívások szempontrendszerében **növeljük a beruházások pénzügyi megalapozottságának fontosságát, a fenntarthatósági szempontokat**. A Stratégiai Tervben ezek általános szerepeltetése elegendő, konkrétumokat majd a 2023-tól megjelenő pályázati felhívásokban és értékelési szabályokban kell rögzíteni.

A Stratégiai Terv lehetővé teszi, hogy az **élelmiszeripar** fejlesztésére irányuló pályázati felhívásokban 2023-tól olyan szakpolitikai szempontokat érvényesítsünk, mint tömegtermékek esetében a nemzetközileg életképes és versenyképes beruházások támogatása, az exportképesség preferálása, a termékpálya-kapcsolatok és a beszállító termelők felé történő üzleti kapcsolatok minősége (így védve újabb eszközzel a termelőket). **Új fejlesztési irányként** támogatni kívánjuk a kis- és közepes, gyakran térségi piacra értékesítő élelmiszer-feldolgozók saját értékesítési hálózatának, szakboltjainak fejlesztését, ami számukra több ágazatban kulcsfontosságú (sütőipar, húsfeldolgozás) akár a koncentrált kiskereskedelemmel, akár saját ágazatuk nagyvállalati szereplőivel szemben, lehetővé teszi a saját értékesítés stabilizálását, fejlesztését. A komplex élelmiszeripari fejlesztések támogatása esetén **stratégiai cél, hogy a magyar gyártói márkákra épülő exportot ösztönözze**.

Kiemelt célkitűzés **a termelői együttműködések közös fejlesztéseinek, beruházásainak ösztönzése**, különös tekintettel az élelmiszerfeldolgozásra. Ennek érdekében kiemelt támogatási intenzitást kívánunk számukra biztosítani ezeknél az intézkedéseknél, valamint egyszerűvé tesszük számukra a jogosultsági feltételeknek való megfelelést.

Az **állattenyésztés**hez kapcsolódóan kiemeljük, hogy a KAP támogatási rendszerében az állattenyésztés számára korlátozottabb lehetőségek állnak rendelkezésre, ezért a termeléshez kötött támogatásokon és a beruházási támogatásokon túl az eddiginél jóval szélesebb körben kívánjuk az állattóléti többletvállalásokhoz kapcsolódó támogatási formákat bevezetni. Ez a megoldás az állati termékek nyugat-európai piacokon történő értékesítési pozícióját is javítja az ottani erre irányuló intenzívebb fogyasztói figyelemre tekintettel.

A Stratégiai Tervben nagy súlyt helyezünk a generációváltás ösztönzésére, mivel a gazdaság átlagéletkorának emelkedése Magyarországon is jellemző. Támogatást nyújtunk ahhoz, hogy az idősebb, a gazdálkodást vagy legalábbis az önálló gazdaságot már tovább vinni nem óhajtó gazdálkodók megnyugtatóan tudják rendezni a gazdaságuk sorsát azzal, hogy egyben átadják azt a fiatalabb generáció egy tagjának, de tanácsaikkal még sokáig tudják segíteni az átvevőt. E cél érdekében támogatjuk a fiatal (40 év alatti) generációt, valamint az ennél idősebbeket is – amennyiben a teljes gazdaságot átveszik – egy öt éves üzleti terv végrehajtásában. Külön támogatjuk az átadó és az átvevő gazda együttműködését, amelynek keretében az átadó, a nyugdíjkorhatárt elért gazda támogatást kap az átadás lebonyolításához. Számszerű célként fogalmaztuk meg, hogy 2030-ra a fiatal (40 év alatti) gazdák aránya érje el a 20 százalékot, a közép- vagy felsőfokú mezőgazdasági végzettséggel rendelkező gazdálkodók aránya érje el az 50 százalékot.

Az intézkedéseknek köszönhetően a mezőgazdaság vonzóvá válik a fiatal korosztály számára, miközben magasan képzett, modern tudással rendelkező gazdálkodók adják a mezőgazdasági termelés alapját, akik nyitottak az innováció és a digitális eszközök használata iránt.

Zöld jövőt szolgáló szakpolitikai célok

A 2023–27 közötti időszakra készülő magyar KAP Stratégiai Terv SWOT-elemzése és szükségletelemzése alapján a területalapú zöld intézkedéseknek hazánkban leginkább az alábbi **környezeti szükségleteket** kell kielégíteniük:

1. Szénmegkötés, ÜHG-emisszió csökkentése
2. A talaj szervesanyag-tartalmának védelme, talajpotenciál megőrzése
3. Talajvédelem és erózió elleni védelem
4. Vízzisszatartás a talajban és a tájban
5. Víztestek mennyiségi és minőségi védelme
6. Biodiverzitás és tájkép védelme

A **kondicionalitás** (feltételeesség), az **agro-ökológiai alapprogram** (eco-scheme) beavatkozás és az agrár-környezetgazdálkodási

(továbbiakban **AKG**) jellegű intézkedések egyértelműen **egymásra épülnek**, ezért tervezésüket elengedhetetlen együtt, **komplex megközelítésben** kezelni. Az ezen összefüggésre épülő felépítménynek a **támogatásra jogosult terület fogalmának kibővítése** ad megfelelő alapot.

A hazai KAP Stratégiai Terv mezőgazdaságot érintő területalapú támogatásaira vonatkozó zöld felépítménye tehát az alábbiak szerint vázolható:

1. **szint:** a támogatásra jogosult terület fogalmának kibővítése ún. agroökológiai területekkel (I–II. pillér)
2. **szint:** megemelt szintű zöld alapfeltételek, ún. kondicionalitás (I–II. pillér)
3. **szint:** agroökológiai alapprogram talaj- és vízvédelmi, illetve biodiverzitás-védelmi előírásokkal (I. pillér)
4. **szint:** Natura 2000 területek kompenzációja, AKG és ÖKO, földhasználat-váltás elősegítése (II. pillér)
5. **szint:** kiegészítő, az agroökológiai átállást segítő elemek: versenyképességi és nem termelő beruházások, tudásátadás, szaktanácsadás (II. pillér)

A fent felvázolt szerkezethez természetesen még **hozzáadódnak az ágazati támogatások egyes zöld elemei** (pl. a zöldsgyümölcs ágazat termelői szervezeteinek operatív programjain keresztül), illetve egyes, főleg az energia- és erőforrás-hatékonyságot, valamint a megújuló energia használatát célzó beruházások, az **erdészeti intézkedések** az erdőtelepítéstől kezdve az erdészeti környezetvédelmi programig, valamint a **genetikai erőforrások megőrzését célzó támogatások** is.

Az intézkedések végrehajtásának eredményeként javul a mezőgazdasági termelés erőforrás-hatékonysága, a gazdálkodók széles rétege használ környezetkímélő termelési technológiát és eljárásokat, ennek következtében a mezőgazdaság fenntartható módon kezeli a természeti erőforrásokat, csökkenő mértékben járul hozzá a klímaváltozáshoz és növekszik a biológiai sokféleség is. A természeti erőforrások javuló állapota tükröződik a növekvő és kiegyensúlyozot-

tabb terméseredményekben is. A fenntartható termelési gyakorlatok terjedésének köszönhetően még egészségesebb élelmiszereket állít elő a mezőgazdaság, ami egyrészt hozzájárul a magyar lakosság egészségi állapotának javulásához, valamint az exportpiacokon növeli a versenyképességet. Várakozásaink szerint 2020 és 2030 között az AKG programok által lefedett terület több mint a kétszeresére emelkedik, a mezőgazdaság üvegházhatású gázkibocsátása 37, ammóniakibocsátása 31 százalékkal csökken, valamint érdemben csökken a műtrágya- és növényvédőszer-felhasználás, valamint emelkedik az ökológiai mezőgazdaságba vont terület.

A megújuló vidéket szolgáló szakpolitikai célok

A vidékfejlesztés fogalmába az említett gazdaságfejlesztési és környezeti célok mellett beleértjük a vidéki társadalom fejlesztését szolgáló célokat is, így a foglalkoztatási célokat, az életszínvonalat meghatározó alapszolgáltatások fejlesztését és az infrastrukturális beruházások ösztönzését is. A KAP Stratégiai Terv keretében megvalósuló fejlesztések révén a mezőgazdaság és az élelmiszeripar teljes modernizációja mellett 28 ezer új munkahely jöhet létre. A program tervezetten 1000-1500 kistelepülés külterületi úthálózatának korszerűsítéséhez, 12 ezernél több kistelepülési ingatlan szennyvízkezeléséhez; valamint 3000 tanya háztartási léptékű villamosenergia- és vízellátásához, korszerű szennyvízkezeléséhez járul hozzá.

Támogatjuk, hogy az együttműködő települések önálló helyi stratégiát alkossanak a Stratégiai Terv öt évre vonatkozóan (ez az úgynevezett LEADER program a terven belül), ahogy ennek már több évtizedes hagyománya van Magyarországon. A vidékfejlesztéshez számos más EU-s és hazai program is hozzájárul (operatív programok, Magyar Falu Program, Felzárkózó Települések Programja stb.).

A KAP Stratégiai Terv a vidéki településeken szükséges számtalan fejlesztés közül igyekszik azokat megcélózni, amelyek valamiképp a mező-

gazdasághoz, élelmiszeriparhoz, környezetvédelemhez, tájfenntartáshoz kötődnek. Így támogatjuk az ún. diverzifikációt, tehát amikor egy mezőgazdasági termelő mezőgazdaságon kívüli tevékenységbe (pl. turisztikai szolgáltatás) kezd a gazdaságán belül, vagy akár azon kívül, ha az önkormányzat piacot épít a helyi termelők áruinak értékesítésére, közkonyhát létesít a helyi termékek hasznosításával, fejleszti a mezőőri szolgáltatást, vagy a helyi termelők és a fogyasztók értékesítési közösséget hoznak létre, vagy a közösségi terek fűtését a faluban és környékén termelő szerves anyag elégetésével oldják meg stb.

A programidőszakban kiemelt cél a gazdátársadalom alkalmazkodóképességének növelése, melynek egyik pillérét az információkat hatékonyan közvetítő tudáshálózat megteremtése képezi. Ezen szakpolitikai cél elérését segíti elő a falugazdász-hálózat, valamint az ágazati szakmai szervezetek szakértői bázisának megerősítése, az agrár közép- és felsőfokú oktatási intézmények tangazdaságainak modern bemutatóüzemmé fejlesztése, a gazdák felnőttképzési programokba történő bevonása, évi több ezer termelőt érintően. A tudás előállításához elengedhetetlen innováció növelésére szakmailag erősebb támogatást nyújtunk a megalakuló 50-100 innovációs csoportnak, akik újabb termelőket mozgósítanak.

A már említett LEADER program mellett a helyi stratégiák egy másik támogatott változata lesz az ún. okos falu stratégia, ahol egyetlen település tudja majd megalkotni – előtérbe helyezve a digitális megoldásokat – a saját fejlesztési stratégiáját, amelyben a célokon túl meg tudja tervezni, hogy a rendelkezésre álló források közül melyeket veszi igénybe. A helyi stratégiákkal szemben fontos követelmény, hogy ne csak az infrastruktúra fejlesztésére koncentráljanak, hanem öleljenek fel gazdaságfejlesztési és környezeti célokat is.

Az infrastruktúra és alapszolgáltatások megújulása, a gazdaság fejlődése és a munkalehetőségek bővülése eredményeként a vidéki területek népessége gyarapszik, és egyre több fiatal képzi el jövőjét vidéken. Fontos cél, hogy a vidéki területek vándorlási mérlege pozitív legyen.

HAZAI KAP STRATÉGIAI TERV INTÉZKEDÉSEI

KAP I. pillér intézkedései

Közvetlen támogatások gazdasági fenntarthatóságot szolgáló intézkedései (Gazdasági fejlődés)

A fenntarthatóságot elősegítő alap jövedelemtámogatás (BISS)

Előzménye: A jelenlegi egységes területalapú támogatás (SAPS) és zöldítés jogcímeit váltja fel.

A beavatkozás célja: A beavatkozás alapvető célja a mezőgazdasági üzemek számára egy kiszámítható, alapszintű hektáronkénti jövedelemtámogatás biztosítása, ezáltal a termelők pénzügyi stabilitásának növelése, kockázatainak csökkentése. A kiszámítható, hektáralapú közvetlen támogatások emellett a banki (elő)finanszírozásban is kiemelt szerepet játszanak.

Támogatásigénylők köre: Az alaptámogatás (BISS) az agrártámogatások közül a termelők legszélesebb körét lefedő beavatkozás, amely minden jogosult (mintegy 5 millió) hektár után igénybe vehető, és amely nagyságrendileg 160-165 ezer termelőt jelent.

Jogosult minden olyan mezőgazdasági termelő (természetes és jogi személy egyaránt), aki kérelmet nyújt be, legalább 1 hektár támogatható területtel rendelkezik és az igényléssel érintett földterület vonatkozásában jogszerű földhasználnak minősül. Emellett meg kell felelnie az úgynevezett kondicionalitás feltételeinek.

A támogatás tervezett mértéke: A támogatás várható fajlagos értéke egyelőre nem ismert, tekintettel arra, hogy a BISS-boríték maradványul alakul ki, és az egyéb közvetlen támogatási jogcímmel kapcsolatos döntések függvényében jelentős eltéréseket mutathat.

A fenntarthatóságot elősegítő, kiegészítő, átcsoportosítással nyújtható jövedelemtámogatás (redisztributív támogatás) (CRISS)

Előzménye: Jelenleg nem alkalmazzuk. A kis és közepes gazdaságok irányába történő forrását-csoportosítási célt jelenleg a részleges (degresz-szió) és a teljes (capping) támogatáselvonás, valamint a kistermelők egyszerűsített támogatása hivatott elősegíteni.

A beavatkozás célja: Az intézkedés alapvető célja a közvetlen támogatások igazságosabb elosztása, a kis és közepes méretű mezőgazdasági üzemek irányába történő forrását-csoportosítás elősegítése, az üzemek első hektárjainak emelt szintű támogatása révén.

Támogatásigénylők köre: Azon gazdálkodók igényelhetik, akik alaptámogatásra (BISS) jogosult területtel rendelkeznek. A termelő egyaránt lehet természetes és jogi személy is.

A támogatás tervezett mértéke: A közvetlen támogatási boríték legalább 10%-át kell erre a beavatkozásra fordítani.

Termeléstől függő jövedelemtámogatás (CIS)

Előzménye: A jelenlegi termeléshez kötött támogatások, minimális változásokkal

A beavatkozás célja: A termeléshez kötött támogatás olyan hektár- vagy állatalapú támogatás, amely egy adott elsődleges mezőgazdasági termék előállításához kapcsolódik. A beavatkozás alapvető célja az érzékeny vagy valamilyen nehézséggel küzdő ágazatok segítése, a valós, aktuális termelés ösztönzése és fenntartása. A kifizetések a mezőgazdasági üzemek számára

egy kiszámítható, hektáronkénti vagy állatlétszám-alapú jövedelemtámogatást biztosítanak, ezáltal a termelők pénzügyi stabilitását növelik, piaci kockázataikat pedig csökkentik. Továbbra is kiemelt szakpolitikai cél az érzékeny ágazatok megsegítése, alapvetően az eddig jól működő, és megszokott termeléshez kötött támogatási rendszer maximális, 13+2%-os kiadási arány mellett történő folytatása.

Támogatásigénylők köre: Azon gazdálkodók igényelhetik, akik alaptámogatásra (BISS) jogosult területtel rendelkeznek vagy állatot tartanak. A termelő egyaránt lehet természetes és jogi személy is. Emellett az egyes jogcímekhez kapcsolódó jogosultsági kritériumoknak is meg kell felelniük.

A kedvezményezett ágazatok köre alapvetően nem változik: cukorrépa-termesztés, rizstermesztés, ipari zöldségnövény-termesztés, zöldségnövény-termesztés, ipari olajnövény-termesztés, extenzív és intenzív gyümölcs-termesztés, szemes és szálas fehérjetakarmány-növény termesztése, anyatehéntartás, híztottbika-tartás, tejhasznú tehéntartás és anyajuhtartás. Ugyanakkor a burgonyatermesztés az uniós szabályok változása okán kikerül a támogatható körből.

A támogatás tervezett mértéke: A támogatás várható fajlagos értéke jogcímenként eltérő.

Átmeneti nemzeti támogatás (ÁNT)

Előzménye: A jelenlegi átmeneti nemzeti támogatások továbbvitele, a referencia-időszak frissítése mellett.

A beavatkozás célja: Az érzékeny, munkaigényes ágazatokat segítő – nemzeti forrásból finanszírozott – támogatási konstrukció, amely a tej-, a szarvasmarha-, a juh- és a dohányágazat magyarországi fennmaradása tekintetében kiemelt jelentőséggel bír. Ez egyes esetekben a hasonló termeléshez kötött támogatási jogcímet egészíti ki, a dohányágazat esetében pedig a de minimis támogatás mellett az ágazati támogatási boríték jelentős részét jelenti. A kifizetések az érintett mezőgazdasági üzemek

számára egy kiszámítható, bázisjogosultság-alapú jövedelemtámogatást biztosítanak, ezáltal a termelők pénzügyi stabilitását növelik, piaci kockázataikat pedig csökkentik. A bázisjogosultság-alapon történő, biztos kifizetések a BISS-hez hasonlóan a banki (elő)finanszírozásban is kiemelt szerepet játszanak.

Támogatásigénylők köre: Azon gazdálkodók igényelhetik, akik legalább 1 hektár alaptámogatásra (BISS) jogosult területtel, illetve történelmi bázisjogosultsággal rendelkeznek. A termelő egyaránt lehet természetes és jogi személy is. Emellett az egyes jogcímekhez kapcsolódó jogosultsági kritériumoknak is meg kell felelniük.

A kedvezményezett ágazatok köre (illetve a forráselosztási arány) alapvetően nem változik: híztottbika-tartás (termeléstől elválasztott), anyatehéntartás (termeléshez kötött), extenzifikációs szarvasmarhatartás (termeléstől elválasztott), tej (termeléstől elválasztott), anyajuhtartás (termeléshez kötött), kedvezőtlen adottságú területen történő anyajuhtartás (termeléstől elválasztott), Burley és Virginia dohány termesztése (termeléstől elválasztott).

A támogatás tervezett mértéke: Az uniós jog jogcímenkénti maximális borítéknagyságokat határoz meg, amelynek mértéke az átmeneti időszakhoz képest 2023-ban nem változik (a 2013-as boríték legfeljebb 50%-a), majd 2024-től évi 5 százalékpontos lépcsőkben kezd csökkenni. Az aktuális év fajlagos támogatási mértéke e maximális borítéktól, valamint a nemzeti költségvetés aktuális helyzetétől függően változik.

Fiatalkorú gazda támogatás (YFS)

Kötelező az I. és II. pillérnek együtt, a közvetlen támogatási boríték minimum 3%-ának megfelelő összeget (évi 15 milliárd forint) a célra fordítani. Az I. és II. pillér közötti megosztás tagállami döntés, a hazai javaslat 1,4% költség az I. pillérből. Így az első kérelem benyújtásakor 40 évnél nem idősebb gazdálkodók 170 euró/ha (62 ezer forint/ha, két és félszerese jelenleginek) kaphatna legfeljebb 300 hektáros birtokméretig.

Piaci támogatások gazdasági fenntarthatóságot szolgáló intézkedései (Gazdasági fejlődés)

Szőlő-bor ágazat

A Bor Nemzeti Támogatási Program kapcsán az előző időszak intézkedései folytathatók 2023–2027 között is. A program alapján jelenleg az alábbi támogatások érhetők el: szőlőültetvények szerkezetátalakítása és átállítása, borászati gépek, technológiai berendezések beszerzése, borászati termékek harmadik országokban megvalósuló promóciójának támogatása, borászati termékek tájékoztatási tevékenységének támogatása, borászati melléktermékek lepárlásának támogatása.

A tárgyalások végső szakaszában a szabályozással összefüggő legfontosabb vitás kérdések a telepítési engedélyezési rendszer meghosszabbítása és a borok tápértékjelölése, valamint a fajtahasználat voltak. Magyarország kezdeményezésére, a bortermelő tagállamok túlnyomó többségének támogatásával, lekerült a napirendről a tiltott fajták termesztésbe vonásának engedélyezése, így a fajtahasználat tekintetében fennmaradt a status quo. A társjogalkotók egyetértettek a telepítési engedélyezési rendszer 2045-ig történő meghosszabbításában. A borágazat esetében a hat direkt termő szőlőfajta tilalma továbbra is fennmarad. Lehetőség lesz az alkoholmentesített és alkoholsökkentett borok készítésére, forgalmazására, valamint a borászati termékek esetében új jelölési (tápérték és összetevők feltüntetése – utóbbi akár off-label módon) szabályok kerülnek bevezetésre.

Méhészet

A Méhészeti Nemzeti Program keretében 2021-től 36%-kal több támogatást kaphatnak a méhészek az előző évhez képest. Három év viszonylatában ez 70%-os növekedést jelent, hiszen a 2018. évi 2,5 millió eurónyi forrás közel 4,3 millióra bővült, ráadásul ezt a kormányzat évente ugyanennyi eurónak megfelelő forintösszeggel kiegészíti. Így 2020–2022 között már több mint 8 milliárd forint támogatás érkezik a méhé-

szekhez. Ugyanakkor az eddigi méhészeti program kifizetésével a méhészet támogatása 2023-tól a Közös Agrárpolitika ágazati intézkedései között működik tovább.

A Méhészeti Nemzeti Program 2024. október 16-tól integrálódik a Stratégiai Terv keretébe, az átmenetre vonatkozó rendelkezések alapján. Ezt követően is méhészeti nemzeti programok keretében működik a méhészet támogatása, melynek szakpolitikai célja a méhtartási kedv fenntartása. Ennek érdekében továbbra is támogatni kívánjuk többek között a méhészek eszközbeszerzéseit, a méhegészségügyi erőfeszítéseiket és a szakmai ismereteik bővítését, továbbá a szervezeti élet élénkítését, valamint a tudományos kutatást. A Magyar Méhészeti Nemzeti Programba új támogatási jogcímek is bekerültek a méhészeti termékek piacra jutásának elősegítése és a fogyasztói bizalom erősítése érdekében.

Zöldség-gyümölcs termelői szervezetek támogatása

Támogatásának maximális mértéke az egyes termelői szervezetek által forgalmazott termékek értékének 4,1%-a, amely termelői szervezeteket tömörítő társulások vagy transznacionális termelői szervezetek vagy termelői szervezeteket tömörítő transznacionális társulások esetében további 0,5-0,5%-kal növekszik. Ezek a határértékek további 0,5 százalékponttal növelhetők, amennyiben a fent meghatározott releváns százalékhányat meghaladó összeget kizárólag kutatás, környezet- és klímavédelem, valamint fogyasztásösztönzéshez kapcsolódó egy vagy több beavatkozásra használják. A támogatási forrás legalább 15%-át klíma- és környezetvédelmi célokra, 2%-át pedig kutatás-fejlesztésre kell költeni.

Az uniós pénzügyi támogatásnak a jogosult által ténylegesen befizetett pénzügyi hozzájárulások összegével kell megegyeznie, és legfeljebb a felmerülő tényleges kiadások 50% vagy 60%-áig terjedhetnek. Ezt a felső határt 80%-ra kell emelni a kutatás- és fejlesztéshez kapcsolódó kiadások tekintetében, amennyiben e kiadások az operatív program kiadásainak legalább 5%-át fedezik.

Az 50%-os felső határt 80%-ra kell emelni a környezet- és klímavédelmi célkitűzéshez kapcsolódó kiadások tekintetében, amennyiben e kiadások az operatív program kiadásainak legalább 20%-át fedezik. A támogatás nyújtása szabályainak egyszerűsödése várható az uniós szabályok változása okán.

Iskolaprogramok

A 2023-2027-es időszakban nem változnak a felhasználási szabályok, az uniós támogatási kereteket (amelyek a Brexit miatt alacsonyabbak az eddigieknél) továbbra is évente jelöli ki a Bizottság. Célunk minden jogosult gyermeket bevonni az iskolaprogramokba, heti 2-4 alkalommal ellátva őket tej- és tejtermékkel, illetve friss zöldséggel, gyümölccsel, zöldség- és gyümölcs-lével.

Állami intervenció, magántárolás, egyéb válságintézkedések

Az új időszak piaci támogatásainak elsődleges célja továbbra is a biztonsági háló nyújtása, a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének hatékony, válságmegelőző működtese. Az állami intervencióra és magántárolásra redukált piaci eszközök a korábbi (2013 előtti) szabályozásánál szűkebb mozgásteret adnak, azonban rendkívüli válságkezelési intézkedésekkel kiegészítve hatékonyan működtethetők. (pl. 2015-2016. évi tejpiaci válság).

Közvetlen támogatások környezeti fenntarthatóságot szolgáló intézkedései (Zöld jövő)

Agrárökológiai Alapprogram (AÖP)

Előzménye: nincs

A beavatkozás célja: Az agroökológiai alapprogram keretében a gazdálkodók az éghajlat- és környezetvédelmi célokat szolgáló, önkéntesen vállalt jó gyakorlatok elvégzéséért évenként egyösszegű hektáralapú kifizetésben részesül-

hetnek. Annak érdekében, hogy a gazdálkodók többsége megtalálja a számára legkedvezőbb, de környezeti szempontból is hasznos előírást, hasznosítási módokként választható előírásokat fogalmaztunk meg, melyek alapját a jelenlegi zöldítési előírások képezik. Ezek az előírásoknak tekinthető mezőgazdasági gyakorlatok a talaj- és vízvédelemre, valamint a biodiverzitás védelmére fókuszálnak. A támogatás a feltételek és a választott jó gyakorlatok betartása esetén a mezőgazdasági üzem teljes területére járna hektáralapon. A mezőgazdasági üzemben belül minden tényleges hasznosítási módra (szántó, gye, ültetvény) vonatkozóan legalább 2 pont értékű előírást kell választani a meghatározott mezőgazdasági jó gyakorlatok közül. Amennyiben az üzem szántóterületeinek, illetve gyepterületeinek nagysága nem éri el az 5 hektárt, ültetvény esetében pedig az 1 hektárt, adott hasznosítási módra nem kötelező előírást vállalni, az érintett területre azonban kifizetés nem jár, csak abban az esetben, ha ezekre a küszöbérték alatti területekre is választ előírást a gazdálkodó.

A közvetlen támogatások forráskeretének minimum 25%-át erre az intézkedésre kell fordítani, mely költségi arány azonban csökkenthető a II. pillér uniós forrásainak 30% feletti zöld kifizetéseivel. A II. pillér magasabb szinten tervezett zöld kifizetéseinek beszámítási lehetőségének felhasználásával ugyanakkor a forráskeret 15%-ának erejéig tervezzük biztosítani ezt a lehetőséget, amivel egyszerre biztosítjuk a II. pillér tervezési rugalmasságát és a megfelelő mértékű AÖP-kifizetést is. Ha minden mezőgazdasági termelő igénybe veszi a támogatást, akkor is minimum 15 ezer forint/hektár támogatás érhető el.

A KAP II. pillér intézkedései

Gazdasági fenntarthatóságot szolgáló intézkedések (Gazdasági fejlődés)

Mezőgazdasági üzemek fejlesztése

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.4.1.1, VP.4.1.3, VP.4.1.7, VP.5.1.1, VP.4.1.8 intézkedései

Beavatkozás célja: A beavatkozás alapvető célja a mezőgazdasági üzemek versenyképességének, hozzáadottérték-termelésének fokozása új, innovatív és környezetbarát termesztési, tenyésztési és termelési technológiák elterjesztésének és fejlesztésének támogatása révén. A beavatkozás az energiahatékonyság javításán és a megújuló energiaforrások támogatásán keresztül is támogatni kívánja a mezőgazdasági üzemekben a szén-dioxid-kibocsátás, valamint az energiahafelhasználás csökkenését. A mezőgazdasági ágazat versenyképességének erősítéséhez az energiaköltségek csökkentése, az energiahatékonyság fokozása, továbbá a megújuló energiaforrások, valamint a biomasz-sza-alapú rendszerek előtérbe helyezése is hozzájárul. A digitális technológiák alkalmazásának elterjesztése az agrárgazdaságban és a gazdaságok digitális átállásának támogatása. Szükséges megteremteni a feltételeket a rendszeres és szisztematikus üzemi szintű adatgyűjtéshez, valamint az üzemirányítási alkalmazások használatához a döntések előkészítésében. Javíthatassák, racionalizálják, adott esetben csökkentse a felhasznált inputanyagok mennyiségét, környezetkímélő gazdálkodást folytassanak, hozzájárulnak az ÜHG-kibocsátás csökkentéséhez. Hozzájárulnak a peszticidek használatának csökkentéséhez, az antibiotikus szerek használatának csökkentéséhez, hozzájárulnak az integrált tápanyag-gazdálkodás elterjesztéséhez. Az ökológiai szempontok figyelembevétele a környezetbarát technológiák alkalmazásán, valamint az energiahatékonyság javításán keresztül valósul meg.

Az egyes mezőgazdasági ágazatok igényei – például a támogatandó tevékenységek vagy a támogatási összegek tekintetében – eltérőek lehetnek, ezért indokolt esetben külön ágazati-pályázati felhívások megjelentetése lehet szükséges a beavatkozás végrehajtása során. A beavatkozás a kiválasztási kritériumok között az önálló innovatív tartalom vagy innovációs eredmény elérésével biztosítja az innováció teljesülését.

Támogatásigénylők köre: Mezőgazdasági termelők, természetes személyek, jogi személyiségű vállalkozások, jogi személyiség nélküli

vállalkozások, jogi személyiségű nonprofit szervezetek, továbbá termelői csoportok és termelők együttműködései.

Élelmiszer-feldolgozás fejlesztése a mezőgazdasági termékek értéknövelésével

Előzménye: A 2014-2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.4.2.1 és VP.4.2.2 intézkedései.

Beavatkozás célja: A beavatkozás célja a mezőgazdasági termékek értéknövelését és a piacra jutást elősegítő, technológiai fejlesztést célzó beruházások támogatása az élelmiszer-feldolgozás vállalati hatékonyságának és versenyképességének növelése érdekében, továbbá a mezőgazdasági termékek értéknövelésével összefüggő, erőforrás- és energiahatékonyságot célzó fejlesztések támogatása. A folyamatosan változó napi kihívások egyik legérintettebb iparága az élelmiszeripar: az alapanyagok, a technológiák, a fogyasztói szokások, a változó szabályozási környezet, az egészségügyi állapotok állandó kihívásokat támasztanak az ágazattal szemben. Az élelmiszeripari vállalatok hatékonysága és jövedelmezősége elmarad a feldolgozóipari átlagtól. A hazai élelmiszer-feldolgozó üzemek egy részében a feldolgozás műszaki-technikai, technológiai színvonala elmarad az európai átlagtól, ennek versenyképességi fejlesztése elengedhetetlen. A technológiai homogenitás hiánya, emellett a korszerűtlen, előregedett épületek minden vállalati méret esetében megtalálhatók. Ezek korrekciója, illetve a kapcsolódó kapacitásbővítő törekvések növelik az ágazat versenyképességét. A feldolgozás technológiájának modernizációjával párhuzamosan a kapcsolódó logisztikai, tároló- és raktárkapacitások, valamint informatikai háttér harmonizált fejlesztése is szükséges. A beavatkozás révén lehetővé válik a fejlesztés hatékonyabb gépekkel és automatizálással (ehhez kapcsolódóan racionális adatgazdálkodással), a mérethatékonyság fokozásával, a magasabb hozzáadott értékű termékek arányának növelésével – leginkább környezettudatos, fenntartható termelésre törekedve ennek megvalósítása során. A termelési folyamatok és rendszerek digitalizációja révén elérhető az erőforrások

megtakarítása, ez nemzetközi szinten is versenyelőnyt jelenthet. Az élelmiszer-biztonsági, higiéniai szempontok fokozott érvényesítése, a fogyasztók egészségének védelme alapvető követelmény. A higiéniai viszonyok javításával és a termékek nyomon követésének fejlesztésével csökkenthető az élelmiszer-fogyasztáshoz és a feldolgozáshoz kapcsolódó kockázat, megvalósítható a lakosság egészséges és biztonságos élelmiszerekkel történő folyamatos ellátásának alapkövetelménye és az élelmiszeriparban foglalkoztatottak egészségvédelme is. A beavatkozás alapján nyújtott támogatásokon keresztül megvalósulhatnak magasabb hozzáadott értékű termékek előállítását célzó, versenyképesebb vállalati, termelési és termékstruktúra kialakítását, optimalizálást, valamint a piacra jutást elősegítő fejlesztések (tárolást és hűtést is beleértve), valamint piaci keresletre és/vagy termékpálya-együttműködésre alapozott kapacitásbővítő fejlesztések

Támogatásigénylők köre: Mezőgazdasági termelők, természetes személyek, jogi személyiségű vállalkozások, jogi személyiség nélküli vállalkozások, jogi személyiségű nonprofit szervezetek, továbbá termelői csoportok és termelők együttműködései.

Induló vidéki vállalkozások támogatása

Előzménye: Új tervezett beavatkozás.

Beavatkozás célja: A beavatkozás célja a helyi szükségleteket kiszolgáló árutermelő vagy szolgáltató vállalkozások indításának előmozdítása a vidéki térségekben, különös tekintettel a tanyás településeken és a vállalkozáshiányos aprófalvas területeken megvalósuló vállalkozásfejlesztésekre. A beavatkozás a vidéki térségekben megvalósuló vállalkozásindítást ösztönző támogatás, ami hozzájárul a vidéki települések élhetőbbé, vonzóbbá tételéhez.

Támogatásigénylők köre: természetes személyek; jogi személyiségű vállalkozások (gazdasági társaságok és szervezetek, szociális szervezetek; jogi személyiség nélküli vállalkozások; jogi személyiségű nonprofit szervezetek

(egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok).

Mezőgazdasági kisüzemek támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.6.3.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: A beavatkozás alapvető célja a fejlődőképes mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése, a meglévő termékszerkezet piaci pozíciójának stabilizálása, a piaci igények alapján a termékszerkezet korszerűsítése és változatosabbá tétele, megtermelt alapanyagok feldolgozásával hagyományos, kézműves termékek előállítása, a termelési mód korszerűsítése, környezethatékonyság növelése, magasabb hozzáadott értékű termék előállítása, a digitalizáció előtérbe helyezése.

Támogatásigénylők köre: Jogosultsági kritériumoknak megfelelő természetes és jogi személyek.

Tevékenysédiverzifikáció mezőgazdasági üzemen belül és kívül

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.6.2.1 és VP.6.4.1 intézkedései.

Beavatkozás célja: A vidéki térségekben működő mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók induló vagy már működő nem mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási tevékenységeinek beindításával és továbbfejlesztésével megteremthető a gazdasági több lábon állás. A beavatkozás keretében azon tevékenységek támogathatók, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási tevékenységhez. A beavatkozás a nem mezőgazdasági vagy nem erdőgazdálkodási termelő, feldolgozó és szolgáltató tevékenységek fejlesztését szolgáló beruházásokat támogatja.

Támogatásigénylők köre: mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók, továbbá termelői csoportok és termelők együttműködései. Üzemen belüli fejlesztés esetében a mező-

gazdasági vagy erdőgazdasági árbevétel és a minimális üzemméret vagylagos.

Mezőgazdasági üzemben belüli és kívüli vízgazdálkodási beruházások

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.4.1.4 intézkedése és új intézkedések.

Beavatkozás célja: Az öntözővíz-felhasználás hatékonyságának javítását célzó beruházások támogatása a mezőgazdasági üzemben. A víz visszatartás és eljuttatás létesítményeinek támogatása fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosításával, illetve a melioráció és a vízfelhasználás-hatékonyság javításának támogatása mezőgazdasági üzemben belül és azon kívül.

Támogatásigénylők köre: Jogosultsági kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termelők; természetes személyek; jogi személyiségű vállalkozások; jogi személyiség nélküli vállalkozások; költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek (helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek); egyesületek, öntözési közösségek; jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok), továbbá termelői csoportok és termelők együttműködései.

Mezőgazdasági öntözési közösségek támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.16.45.2 intézkedése.

Beavatkozás célja: A beavatkozás keretében önkéntes együttműködések, öntözési közösségek létrehozásának támogatása a cél. Az együttműködésnek köszönhetően a mezőgazdasági termelés hatékonysága és biztonsága nő, és hozzájárul az öntözéses gazdálkodás terjedéséhez. A rendelkezésre álló vízkészlet hatékonyabb felhasználását eredményezheti, ha azt az öntözni kívánó gazdák közösen, együttműködve használják fel, továbbá az öntözéshez szükséges infra-

struktúrát együtt hozzák létre és együtt üzemeltetik, illetve együtt teszik meg az első lépéseket a beruházások létrejöttének érdekében.

Támogatásigénylők köre: Jogosultsági kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termelők, továbbá termelői csoportok és termelők együttműködései.

Mezőgazdasági növénybiztosítási díjtámogatás

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.17.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: Magyarországon 2012-ben indult és azóta is folyamatosan fejlődik a Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszer (MKR). A mezőgazdasági növénybiztosítási díjtámogatás az MKR II. pilléréként került bevezetésre. A szántóföldi kultúrákra (ideértve a szántóföldi zöldségkultúrákat is) és ültetvényekre kiterjedő biztosítási díjtámogatási program 2012–2014 között EMGA-forrásból, a 2015. évben nemzeti forrásból, a 2016. évtől pedig EMVA-forrásból került finanszírozásra.

A növénybiztosítási díjtámogatás célja, hogy a kedvezőtlen időjárási jelenségek és a klímaváltozás okozta termelői károk kezelése, valamint a termelői öngondoskodás elősegítése és további fenntartása érdekében az időjárási kockázatokból fakadó, 20%-ot meghaladó mezőgazdasági károkat fedező növénybiztosítási szerződések kötését ösztönözze a biztosítási díjainak támogatásán keresztül. Az „A” típusú biztosítás egyfajta csomagbiztosítás, amely a jégeső, aszály, mezőgazdasági árvíz, téli fagy, tavaszi fagy, őszi fagy, felhőszakadás, vihar időjárási kárnem mind-egyikét együttesen fedezi, és a főbb szántóföldi növények, valamint ültetvények körére lehet megkötni. A „B” és „C” típusú biztosítások esetében választhatók az előbbieken felsorolt időjárási kárnemek, a „B” típusú biztosítás az ültetvényekre és zöldségnövényekre (szántóföldi is) köthető, a „C” típusú biztosítást pedig csak az egyéb szántóföldi növényekre lehet megkötni.

Támogatásigénylők köre: egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelők.

Mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.17.3.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: Magyarországon a 2012. évben indult és azóta is folyamatosan fejlődik a Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszer (MKR). Magyarország 2021 óta, az MKR IV. pilléréként a mezőgazdasági termelők időjárási és más kockázatok következtében kialakuló jövedelemingadozásainak mérséklése és a mezőgazdasági jövedelmek stabilizálása céljából mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszert működtet. A mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer Európában elsőként Magyarországon kezdte meg működését, amelyhez a mezőgazdasági termelők először 2021. február 1–28. között csatlakozhattak. A mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer finanszírozását egy pénzügyi alap, a krízisbiztosítási alap (a továbbiakban: Alap) biztosítja, működtetését pedig a krízisbiztosítási szerv (Magyar Államkincstár) látja el. Az Alap két fő pénzügyi forrása:

- a krízisbiztosítási rendszerben tag mezőgazdasági termelők által megfizetett krízisbiztosítási hozzájárulások összege, és
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott támogatás összege.

A krízisbiztosítási rendszerhez csatlakozott mezőgazdasági termelők részére kifizethető kompenzáció összege legfeljebb az elszenvedett jövedelemcsökkenés 69,9%-a lehet. A kompenzáció összegének 30%-a a termelői befizetésekből, 70%-a a vidékfejlesztési támogatásból áll. A beavatkozás keretében a krízisbiztosítási szerv jogosult lehívni a kompenzáció vidékfejlesztési forrásból kifizethető részét.

Támogatásigénylők köre: A vidékfejlesztési támogatás kedvezményezettje az Alap, a támogatás lehívására a krízisbiztosítási szerv jogosult.

Országos mezőgazdasági jégkarmérséklő rendszer digitális átállása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.5.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: Magyarországon 2012. évben indult és azóta is folyamatosan fejlődik a Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszer (MKR). Magyarország 2018 óta, az MKR III. pilléréként kiépítette és üzemelteti az országos jégkarmérséklő rendszert. Míg 2015–2017 között – a rendszer indulása előtt – 84% volt a jégkár aránya a zivatarkárokra belül, a védekezéssel érintett 2018–2020 közötti időszakban csupán 47%. A jégesők előfordulásának valószínűsége nem zárható ki teljesen, azt viszont garantálni lehet a rendszerrel, hogy a lehulló jég-szemcsék mérete kisebb lesz. Az országos rendszer összesen 986 ponton telepített generátorral látja el a védekezést, melyekből 219 helyszínen automata üzemű, távvezérléssel működtetett generátor biztosítja a védekezéshez szükséges hatóanyag légkörbe juttatását, míg a többi helyszínen, összesen 767 ponton manuális generátorokkal biztosított a védekezés. Az elkövetkező években tervezzük a rendszer automata generátorokkal történő felújítását a pontosabb üzemelés és a takarékosabb hatóanyag-felhasználás érdekében.

Támogatásigénylők köre: az országos jégkarmérséklő rendszert üzemeltető Nemzeti Agrárgazdasági Kamara.

Generációs megújulás támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.6.1.1, VP.113 intézkedései, valamint egy új beavatkozás.

Beavatkozás célja: A mezőgazdaságban és erdőgazdaságban tapasztalható előregedés megállítása, az agrár-nemzedékváltás ösztönzése, valamint a fiatalok vidékről történő elvándorlásának csökkentése érdekében szükséges a Közös Agrárpolitika eszközeivel is olyan támogatásokat biztosítani, amelyek a mezőgazdasági termeléssel élethivatásszerűen foglal-

kozni kívánó gazdálkodók indulását segítik elő. A mezőgazdasági tevékenység megkezdése feltételezi az önálló üzleti tevékenység megkezdéséhez szükséges alapvető szakismeretek, valamint a termelési potenciál (földterület, állattállomány stb.) meglétét, amelyre az induló vállalkozás építheti az üzleti tervében megfogalmazott célok elérését. A fiatalabb generáció tagjaira alapvetően jellemző, hogy életkori sajátosságukból fakadóan jellemzően nem, vagy alacsonyabb összegű felhalmozott tőkével rendelkeznek, ami szintén indokolja támogatásukat. A beavatkozás célja egy vagy több gazdaság átadótól átvételre kerülő gazdaság és a hozzá tartozó támogatási jogosultságok, valamint kötelezettségek összesége megszerzésének támogatása.

A már működő és versenyképes mezőgazdasági üzemek továbbműködtetése és fejlesztése hozzájárul a mezőgazdaság versenyképességének fenntartásához és javításához. A generációváltást elősegíti, ha a nyugdíjkorhatárhoz közel álló gazdálkodók mezőgazdasági üremeit fiatalabb gazdálkodók veszik át. A generációváltás támogatása a mezőgazdasági termelők korszerkesztésének javítását célozza, de a generációváltás mellett szintén fontos célkitűzés, hogy a működő mezőgazdasági üzemek ne kerüljenek bezárásra.

Támogatásigénylők köre: Természetes személyek, jogi személyiség nélküli vállalkozások, jogi személyiségű vállalkozások. Támogatásban részesülhetne a gazdaság átadója is, amennyiben már elérte az öregségi nyugdíjkorhatárt, és együttműködés keretében segíti az átvevőt a gazdálkodás szervezésében.

Környezeti fenntarthatóságot szolgáló intézkedések (Zöld jövő)

Környezet- és éghajlatvédelmi, valamint egyéb gazdálkodási kötelezettségvállalások (AKG)

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.10.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: Magyarország kiemelten fontosnak tartja az AKG-jellegű intézkedések

folytatását és a támogatások folyamatosságának biztosítását. Ennek megfelelően olyan megoldás mellett döntöttünk, amely mindenképpen biztosítja, hogy az AKG és ÖKO támogatásban ne legyen kieső év, ezáltal az 2022-től továbbra is elérhető legyen a gazdálkodók számára. Az átmeneti évek második évétől, 2022. január 1-től indul az új 3 éves kötelezettségvállalási időszak, megemelt egységköltséggel meghirdetett, a VP szabályrendszere szerinti új AKG- és ÖKO-felhívásokkal, melyeket 2025-től újabb – a Stratégiai Terv szabályrendszere szerinti – AKG/ÖKO felhívások követnek majd.

A támogatás konkrét, ellenőrizhető előírásokra épít, amelyek közvetett vagy közvetlen hatásuk által érik el a támogatás által meghatározott célokat. A támogatás alapját a területhasználat adja, amely tekintetében 8 fő kategóriát, 16 tematikus előírascsoportot különböztetünk meg. A tematikus előírascsoportok mindegyikében az előírások az alábbi két kategóriába tartozhatnak.

Agrár-környezetgazdálkodási alapsomagok (kötelező előírások): olyan előírások, amelyek túlmutatnak az 1305/2013/EU rendelet 28. cikk (3) bekezdésében felsorolt egyéb követelményeken. Ezeket az előírásokat, illetve előírás-kombinációkat földhasználati kategóriánként (szántó, gyepek, ültetvény, nádas), illetve területi lehatárolás-kategóriánként [horizontális (A), zonális (ZA)] kell teljesíteni. A kifizetési összeg meghatározása nem előírásonként, hanem az adott tematikus előírascsoport összes kötelező előírására vonatkozóan, egy összegben történik.

Választható előírások: az alapsomagon túli olyan előírások, amelyek különböző környezeti kihívásokat (vetésszerkezeti elvárások, talaj- és vízvétel, biodiverzitás megőrzése stb.) kezelnek, és amelyekből a támogatást igénylők szabadon választanak földhasználati kategóriánként (szántó, gyepek, ültetvény), illetve területi lehatároláskategóriánként [horizontális (A), zonális (ZA)]. A kifizetési összeg előírásonként kerül meghatározásra.

Támogatásigénylők köre: Jogosult területtel rendelkező mezőgazdasági termelők.

Ökológiai gazdálkodás támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.11.1.1 és VP.11.2.1 intézkedései.

Beavatkozás célja: Az ökológiai gazdálkodás támogatása a Biodiverzitás Stratégia és a Termőföldtől az asztalig Stratégia célkitűzéseinek tükrében kiemelt jelentőséggel fog bírni a KAP Stratégiai Tervben. Továbbra is szükséges tehát az ökológiai gazdálkodásra való áttérés, valamint az ökológiai gazdálkodás folytatásának támogatása is. Az ÖKO-támogatás folytonosságának biztosítása érdekében az AKG programmal együtt 2022. január 1-től induló 3 éves kötelezettségvállalási időszakkal, megemelt egységköltséggel hirdetünk meg – a VP szabályrendszere szerinti – új ÖKO-felhívást, melyet 2025-től újabb – a Stratégiai Terv szabályrendszere szerinti – felhívás követ.

A támogatás feltétele, hogy a gazdálkodó legalább a kötelezettségvállalás teljes időtartama alatt az ökológiai gazdálkodás minősítési előírásainak, azaz a 834/2007/EK Tanácsi rendeleten, illetve 2022. január 1-jétől az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/848 rendeleten alapuló hazai jogszabályokban foglaltaknak megfelelő gazdálkodást folytasson szántó, gyeperő, ültetvény földhasználati kategóriában, az átállás alatt levő és az átállt területeknél egyaránt.

Támogatásigénylők köre: jogosult területtel rendelkező mezőgazdasági termelők.

Agroökológiai nem termelő beruházások

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.4.4.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: Az elmúlt évtizedekben a zöld infrastruktúra-hálózat részét képező élőhelyek a tájhasználat átalakulásával – a zöldmezős beruházások térnyerése, illetve a mezőgazdasági termelés intenzifikációja miatt – nagymértékben felszámolásra kerültek, eltűntek. Az élőhelyek újbóli változatossá tétele és a tájképi elemek helyreállítása, valamint a vizek védelmének és az erózió elleni védekezést szolgáló elemek lét-

rehozása elősegíti a mezőgazdaság által okozott káros éghajlati változások mérséklését és az azokhoz való alkalmazkodást, a biológiai sokféleség védelme mellett a talaj, a víz és a levegő védelmét is, valamint a táj jellegzetességének megőrzését, helyreállítását. Ugyanakkor e tevékenységek nem „csak” a környezeti és természetvédelmi érdekeket szolgálják, hanem – gazdálkodói szemmel talán elsődleges módon – a fenntartható mezőgazdasági termelést is, továbbá a hozamok stabilitását, a nagyobb termésbiztonságot, a termeléshez szükséges természeti erőforrások megőrzését, visszaállítását.

Az agroökológiai nem termelő beruházásokkal létrehozott élőhelyek, tájalkotó vagy védelmi elemek hatékonyságát és a gazdálkodói hajlandóságot növeli, hogy az így kialakított élőhelyek, tájképi vagy védelmi elemek nem veszítik el a támogatásra jogosultságukat, így jogosultak maradnak a BISS-támogatásra is. Továbbá többéves fenntartási jellegű, az agrár-környezetgazdálkodási programtól (AKG) független támogatást kívánunk kialakítani egyes nem termelő beruházásokhoz kapcsolódóan, míg bizonyos elemek fenntartása az agroökológiai alapprogram és az AKG esetében lenne elszámolható.

Támogatott beruházások közé tartozik: biodiverzitás-védelmi célú évelő kultúrák telepítése, erózióvédelmi célú gyeperő sávok kialakítása szántóterületeken, füves, cserjés sávok kialakítása szántóterületeken, gyepterő telepítés, területi vízvízsszatartást szolgáló vízi létesítmények kialakítása, vizes élőhelyek kialakítása, erózióvédelmi létesítmények létrehozása, part menti védősávok telepítése, agrárerdészeti rendszerek, úgymint mezővédő fasorok és fásítások kialakítása, illetve fás legelők létrehozása.

Támogatásigénylők köre: jogosult területtel rendelkező mezőgazdasági termelők.

Natura 2000 gyepterületek kompenzációs kifizetése

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.12.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: A Natura 2000 hálózat kedvező természeti állapotának megőrzése, illetve javítása érdekében fenn kívánjuk tartani az előző időszakokban kialakított háromszintű rendszert, mely a megfelelő eredményt hozza mind a götebörgi törekvéseknek megfelelő mezőgazdasági diverzitás megőrzése, mind a Natura 2000 hálózat társadalmi elfogadása tekintetében:

1. szint: A 275/2004. (X. 8.) kormányrendelet tartalmazza az irányelveknek megfelelő alapkövetelményeket, melyek betartása kötelező minden kijelölt Natura 2000 területen. A szabályozás célja a kijelölt Natura 2000 területek kiterjedésének megőrzése, a más célú hasznosítás visszaszorítása és a hálózat alapvető feltételeinek megőrzése. Ezen követelmények betartásáért kompenzációs kifizetés nem adható.

2a szint: A mezőgazdasági műveléssel érintett művelési ágak közül a legjelentősebb természeti értéket képviselő gyephasznosítás alatt lévő földterületek természetvédelmi szempontú földhasználati szabályozása, valamint az annak ellentételezését szolgáló kifizetési rendszer működtetése. A szabályozás és a kompenzáció célja a Natura 2000 gyepterületek kedvező természeti állapotának elérése és megőrzése.

2b szint: Erdő művelési ágban lévő Natura 2000 területek esetében az erdőterv-határozatokban lévő korlátozások betartásából eredő jövedelemkiesés és többletköltségek ellentételezésére vehetnek igénybe támogatást az erdőgazdálkodók.

3. szint: Fejlesztési típusú intézkedések. A fajok és élőhelyek védelme érdekében szükséges természetvédelmi kezelési gyakorlatoknak megfelelő, a földhasználók által önkéntes rendszerben elérhető agrár-környezetgazdálkodási és éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések, az erdő-környezetvédelmi program, valamint a természetvédelmi vonatkozású nem termelő beruházások széles körű bevezetése. Ezen intézkedések célja a természeti állapot javítása, élőhelyfejlesztés és fajmegőrzési előírások ellentételezése.

A Natura hálózat gyephasznosítású területeire a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007.

(X. 18.) Korm. rendelet (továbbiakban: Natura 2000 földhasználati rendelet) értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, többek között az alábbi gyakorlatok vonatkozásában: gyepfelszín védelme, a károsodás megelőzése; tápanyag-utánpótlás szabályozása; a gyephez kötődő élővilág védelme; inváziós és termőhelyidegen növényfajok terjedésének megelőzése; felhagyás elkerülése.

A Natura 2000 hálózat részét képező erdőterületeken a közösségi jelentőségű élőhelytípusok, illetve fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez és fenntartásához esetenként az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása szükséges. Az erre vonatkozó előírásokat az illetékes államigazgatási szervek a körzeti erdőtervben állapítják meg. Az illetékes államigazgatási szervek soron kívül elvégezték az egyes erdőgazdálkodók működési területére vonatkozó erdőtervi előírásoknak a Natura 2000 szempontok, továbbá a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szerinti felülvizsgálatát. Ennek eredményeképpen ott, ahol az adott Natura 2000, továbbá védett vagy fokozottan védett területen szükséges volt, az erdőtervi előírásokat módosították, az erdőgazdálkodó gazdálkodási tevékenységét korlátozták. 2011-től kezdődően minden körzeti erdőterv esetében az illetékes hatóság Natura 2000 hatásvizsgálatot készít, annak figyelembevételével kerülhet csak sor a körzeti erdőterv jóváhagyására. Az erdőgazdálkodók így az erdőtervi előírások alapján végzett éves erdőgazdálkodási tevékenységük gyakorlása során kötelezően, az illetékes hatóság által felügyelt módon biztosítják a Natura 2000, továbbá védett vagy fokozottan védett erdőkben az azok kijelölését megalapozó közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését és fenntartását.

A támogatás a fenti jogszabályi előírások, illetve az erdőtervekből fakadó korlátozások betartásából származó többletköltségek, valamint bevételkiesés alapján kerül meghatározásra azok ellentételezése céljából, melyet a jogosultsági kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termelők vagy erdőgazdálkodók vissza nem térítendő támogatás formájában évenként igényelhetnek.

Támogatásigénylők köre: jogosult területtel rendelkező mezőgazdasági termelők.

Mezőgazdasági génmegőrzés

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.10.2.1.2, VP.10.2.1.1, VP.10.2.2 intézkedései és új beavatkozás.

Beavatkozás célja: Ex situ génmegőrzés támogatása. A beavatkozás célja: A védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták hímvivarú egyedeinek (kivéve baromfifélék) az eredeti tartási, takarmányozási feltételektől eltérő módon, ex situ környezetben történő megőrzését támogatja.

In situ génmegőrzés támogatása. A beavatkozás célja: Az alacsony egyedszámmal rendelkező védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták nőivarú, baromfifélék esetén vegyes ivarú állományának a fajták eredeti tartási, takarmányozási körülményekhez hasonló, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő fenntartását támogatja.

In vitro génmegőrzés támogatása. A beavatkozás célja: A védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták genetikai anyagának (sperma, embrió vagy petesejt) begyűjtését, mélyhűtve történő tárolásra való előkészítését, laboratóriumi körülmények közötti tárolását mélyhűtési eljárással, továbbá a védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták egyedeinek genetikai vizsgálatát támogatja.

Növényi genetikai erőforrások in situ megőrzése. A beavatkozás célja: A mezőgazdasági és élelmezési célú növényfajok sokféleségének használatban való (gazdaságban) megőrzését, a tájfajták, házikerti fajták és termesztésből kiszorult fajták megfelelő méretű állományainak termesztését, illetve a haszonnövények ökotípusainak és vad rokon fajainak természetes

élőhelyen (in situ) fellelhető állományainak megőrzését, valamint a természetes flóra egyedei szaporítóanyagának előállítását és felhasználását támogatja.

Ritka és veszélyeztetett növényfajták genetikai erőforrásainak és mikroorganizmusok ex situ megőrzése. A beavatkozás célja: A mezőgazdasági és élelmezési célú növényfajok tájfajtái, házikerti fajtái, termesztésből kiszorult fajtái, illetve az egyéb haszonnövények ökotípusai, továbbá ezek vad és rokon fajai, valamint a mikroorganizmusok védelmét és fenntartását támogatja.

Támogatásigénylők köre: jogosult területtel vagy állatállománnyal rendelkező mezőgazdasági termelők.

Állatjóléti intézkedések

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.14.1.1 intézkedése és új beavatkozások.

Beavatkozás célja: A beavatkozás az állattartás fejlesztését célozza meg azáltal, hogy támogatást biztosít az állatok javát szolgáló szigorú állatjóléti, higiéniai és takarmányozási körülmények, feltételek megvalósításához. Az állatjóléti intézkedések ösztönző elemnek tekinthetők az állattenyésztési ágazat hatékonyságának növelésére. A mezőgazdasági haszonállatok tartása az utóbbi évtizedekben jelentősen megváltozott. Ezek a tenyésztés-, tartás- és takarmányozástechnológiai változások éreztetik módosító hatásukat az állatok egészségi állapotában. Továbbá a fogyasztók részéről az egészséges ételeken túl a fenntarthatóság és az állatok jóléte is előtérbe került, azonban ezek többletköltségét nehéz a kész termékekben realizálni. Ezért célszerű azon állattartókat támogatni, akik vállalják, hogy az állatoknak szigorúbb higiéniai, takarmányozási és tartási körülményeket biztosítanak. A tej szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatást a fentiek miatt is folytatta Magyarország, majd azt 2019-től a kiskérődző-ágazatra is kiterjesztette, segítve a tejtermelés átalakulását. A beavatkozás az állattartás fejlesztését célozza azáltal, hogy támogatást nyújt az állatok javát

szolgáló szigorú higiéniai és takarmányozási előírások teljesítéséhez a gazdálkodóknak.

Támogatásigénylők köre: nyilvántartott tenyészetében támogatható állatot tartók.

Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV)

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.15.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: Többéves, a törvényi kötelezettségeken túlmenő vállalatokra épülő ösztönzőkkel érhető el az erdőgazdálkodásban olyan többéves gazdálkodási többletvállalások érdemi elterjedése, amelyek megfelelő választ tudnak adni a klímaváltozás hatásaira, illetve a növekvő ökológiai és ökoszisztéma-elvárásokra. Ilyenek a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokra történő átállás ösztönzése, illetve az erdőállományokban kimondottan környezeti, jobb ellenálló képességet, illetve a magasabb biodiverzitást célzó erdőgazdálkodási gyakorlatok ösztönzése.

Támogatásigénylők köre: erdőgazdálkodók.

Erdőgenetikai többéves kötelezettségvállalások

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.15.2.1 és VP.8.2.1 intézkedései.

Beavatkozás célja: A magyarországi erdészeti fajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosság mint az alkalmazkodóképesség alapjának, valamint fajok evolúciós potenciáljának megvédése és fenntartása. Az alábbi beavatkozásokat tervezzük:

A/ In situ célprogram: Az erdőgenetikai változatosság fejlesztése: génrezervátumok létesítése és fenntartása vagy meglévő fenntartása; magtermesztésre kijelölt törzsállományok létesítése és fenntartása vagy meglévő fenntartása; központi törzsültetvények létesítése és fenntartása vagy meglévő fenntartása.

B/ Ex situ célprogram: Az erdőgenetikai változatosság megőrzése: erdészeti gényűjtemények létesítése és fenntartása vagy meglévő fenntartása; központi törzsültetvények létesítése és fenntartása.

Támogatásigénylők köre: erdőgazdálkodók, erdészeti szaporítóanyag-termesztők, közjogi szervezetek, egyetemek, kutatóintézetek.

Erdőtüzek megelőzésének és kockázatcsökkentésének együttműködés-alapú támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.8.3.1 és VP. 8.4.1 intézkedései és egy új együttműködési beavatkozás.

Beavatkozás célja: A beavatkozás keretében olyan önkéntes együttműködések létrehozásának támogatása a cél, amelyek az erdőgazdálkodók és szakértő állami szervezetek összefogása által a korszerű, fenntarthatóságot elősegítő, az erdőtüzek megelőzésének és hatásai mérséklésének területi kiterjedésű, több gazdálkodót érintő komplex tervezése és megvalósítása céljából jönnek létre. Az együttműködés alapja az erdőgazdálkodási tevékenység.

Támogatásigénylők köre: Államilag elismert erdőtüz-megelőzés előkészítő közösségek.

Erdőtelepítési és fásítási beruházások és fenntartásuk támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.8.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: A klímaváltozás hatásainak csökkentése és erdőgazdasági alapanyag-szolgáltatás biztosítása hosszú távon fenntartható állományokkal.

A hagyományos erdőtelepítés során létrehozott erdő a későbbiekben olyan erdő művelési ágú ingatlan lesz, amely esetében a fák első véghasználata után az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi

XXXVII. törvény alapján az erdőgazdálkodónak az erdőt saját erejéből fel kell újítania, és azt a későbbiekben is tartósan, a fenntartható erdőgazdálkodásra vonatkozó szabályok szerint kell kezelnie.

A beruházási költségek magukban foglalják a közvetlen telepítési költségeket, mint terület-előkészítés, a telepítéshez szükséges termőhely-feltárás és tervezés, a szakirányítási és hatósági eljárási díjak, a szaporítóanyag-beszerzés, -kezelés, -szállítás, a telepítés munkadíja stb., valamint a telepítést követő ápolási és fenntartási költséget.

Az erdei ökoszisztémák fejlesztéséhez elengedhetetlen az új erdőtelepítések ösztönzése a telepítési (beruházási) támogatáson túl is az ápolási költségek támogatásával. Az erdőterületek növelését ösztönzi továbbá a hosszú időtávon megtérülő erdőtelepítéssel érintett termőföldeken kieső mezőgazdasági jövedelem kompenzációja.

Támogatásigénylők köre: jogszerű földhasználók: természetes személyek, vállalkozások, költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek (helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek), társadalmi szervezetek.

Versenyképes és fenntartható erdőgazdálkodás beruházásai (forprofit és nonprofit)

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.4.1.3.7, VP.8.5.1, VP.8.6.1 és VP.8.6.2 intézkedései.

Beavatkozás célja: A magyarországi erdőgazdálkodásnak – a klímaváltozásból adódó alkalmazkodási kihívások mellett – kifejezetten vidéki agrárgazdasági ágazatként rendkívül komoly versenyképességi és fenntarthatósági kihívásokkal is meg kell küzdenie, ami csak az ágazati termékvertikum minden pontján szükséges vállalkozásfejlesztések ösztönzésével érhető el.

A beavatkozás célja, hogy az erdőgazdálkodás teljes vállalkozási vertikumában javuljon a versenyképesség, összhangban a fenntarthatósági szempontokkal: a folyamatosan rendelkezésre álló, minőségi szaporítóanyag-ellátás, az elsődleges választék-előállítás hatékonysága, a magasabb hozzáadott értékű termék-előállítás hozzáadott értéke, valamint a pontosabban tervezhető és hatékonyabb gazdálkodást segítő innovációs eszközök használatának elősegítése által. A gyors ütemben változó klimatikus adottságok és az ezzel összefüggő környezeti hatások miatt az erdőállományok komoly kihívásokkal néznek szembe. Az éghajlatváltozás sebessége meghaladja azt a mértéket, amihez a fafajok természetes folyamatok révén alkalmazkodni képesek, így aktív beavatkozások szükségesek.

Támogatásigénylők köre: erdőgazdálkodók, erdészeti szolgáltató vállalkozások, illetve erdészeti szaporítóanyag-termesztők.

Vidékfejlesztést szolgáló intézkedések (Megújuló vidék)

Kistelepülések és tanyák infrastruktúra-fejlesztése

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.7.2.1.1 és VP.7.2.1.2 és VP.7.4.1.2 és VP.7.4.1.3 intézkedései.

Beavatkozás célja: A vidéki településeken élők életminőségének javítása, a fenntarthatóság növelése kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések támogatásával. A beavatkozások hozzájárulnak a vidék lakosságmegtartó képességének erősítéséhez. Két beavatkozásból az egyik a tanyák, a másik a kistelepülések fejlesztését szolgálja. Mindkét esetben cél, hogy hozzájáruljanak az energiahatékonyság növeléséhez, a helyi gazdaság fejlesztéséhez, a szennyvízkezeléshez és az alapvető infrastruktúrával való ellátottság növeléséhez. Háztartási léptékű fejlesztések villamos energia, megújuló energiahasználat és vízellátás, valamint szennyvízkezelés terén; háztartási léptékű internet vagy internethálózat lehetőségének megteremtése és kiépítése.

A települések épített környezetének, illetve infrastruktúrájának azon elemei fejleszthetők, amelyek a helyi szükségletek mértékéhez igazítva tényleges közösségi vagy gazdasági jellegű használattal és funkcióval bírnak.

Támogatásigénylők köre: költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek (helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek), valamint természetes személyek; jogi személyiségű vállalkozások; jogi személyiség nélküli vállalkozások; jogi személyiségű nonprofit szervezetek, mezőgazdasági üzemek.

Termelői csoportok és termelői integrációs szervezetek támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.9.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: A termelői csoportok, (termelői szervezetek, termelői integrációs szervezetek és szakmaközi szervezetek) megalakulásának és fennmaradásának ösztönzése, ezáltal a termelők jövedelempozíciójának stabilizálása, illetve erősítése, valamint közvetett módon a vidéki életkörülmények javítása. Az együttműködések azért is szükségesek, mert termelői összefogás hiányában a termelők alku-pozíciója az ellátási láncban gyenge marad. Az aktuális ágazati problémák egységes kezelésével, a magas minőségű és piacorientált árualap előállítását segítő termesztési és tenyésztési módszerek ajánlásával az ágazatok fejlődése elősegíthető, az előállított termékek feldolgozottsági szintje növelhető, illetve piacra jutásuk hatékonysága elősegíthető.

Támogatásigénylők köre: Állami elismeréssel rendelkező termelői csoportok (termelői szervezetek, termelői integrációs szervezetek, szakmaközi szervezetek).

Minőségrendszerek létrehozása, a csatlakozás támogatása és promóciója

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.3.1.1 és VP.3.2.1 intézkedései.

Beavatkozás célja: A termelők, az élelmiszer-előállítók és a forgalmazók biztosabb integrációja az élelmiszerláncba, valamint a minőségrendszerek ismertségének és elismertségének ösztönzése. A beavatkozással ösztönözzük új minőségrendszerek létrehozását, illetve új földrajzi nevek oltalom alatt álló eredetmegjelölésként és oltalom alatt álló földrajzi jelzésként (OEM/OFJ) történő elismertetését. A beavatkozással ösztönözzük a mezőgazdasági termelők valamely minőségrendszerhez való csatlakozását. A termelő fogalmát a lehető legszélesebb módon értelmezzük. Az a gazdálkodó is részesülhet támogatásban, aki igazoltan földrajzi árujelzős termékhez szükséges alapanyagot állít elő. Többlettámogatással honoráljuk, amennyiben a termelő és feldolgozó között hosszú távú szerződéses viszony jön létre, tehát megvalósul az egyes szereplők értékláncban elfoglalt helyének megerősítése az árujelző használatának végcélján keresztül. Kiemelt szerepet szánunk a minőségrendszerek ismertségének és elismertségének növelése érdekében végzett promóciós tevékenységnek.

Támogatásigénylők köre: A minőségrendszerek, védjegyek, valamint új földrajzi nevek elismertetéséhez támogatást igénylő természetes és jogi személyek, továbbá termelői csoportok és termelők együttműködései. A minőségrendszerbe tartozó termékek előállítói, illetve a nekik alapanyagot szállító természetes és jogi személyek, továbbá termelői csoportok és termelők együttműködései.

Minőségbiztosítási és minőségirányítási rendszerekhez való csatlakozás

Előzménye: Új tervezett beavatkozás.

Beavatkozás célja: Már működő minőségbiztosítási vagy minőségirányítási rendszerekhez való csatlakozás támogatása. Az együttműkö-

désben a minőségrendszerhez újonnan csatlakozó termék-előállítók és a nekik beszállító alapanyag-termelők vehetnek részt. A támogatás két komponensből tevődik össze: Egyik díjazás a rendszerbe történő csatlakozás, a másik pedig a meghatározott időszakig való bennmaradás után jár. Az együttműködésben legalább két szereplő részvételével valósul meg a kitűzött cél teljesítése.

Támogatásigénylők köre: Minőségirányítási rendszerekhez (például Good Practices, HACCP, ISO, BRC, IFS, EMAS, FSC, PEFC stb.) csatlakozó termék-előállítók és a nekik beszállító alapanyag-termelők.

Rövid Ellátási Lánc együttműködések támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.16.4.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: Az agrárágazat szereplői közötti alacsony fokú együttműködési és innovációs készségek számos módon akadályozzák a versenyképesebb, erőforrás-hatékonyabb vagy a környezeti feltételekhez alkalmazkodóbb, összehangolt gazdálkodási struktúrák fejlődését. A beavatkozás célja, hogy az együttműködésen alapuló fejlesztések eredményeképpen a korábbi gyakorlattól eltérő megoldás (termék, szolgáltatás, folyamat, gazdálkodási gyakorlat stb.) jöjjön létre.

Támogatásigénylők köre: Rövid Ellátási Lánc együttműködések tagjai.

Társadalmi agrárvállalkozások együttműködései

Előzménye: Új tervezett beavatkozás.

Beavatkozás célja: Az ágazat szereplői közötti alacsony fokú együttműködési és innovációs készségek számos módon akadályozzák a versenyképesebb, erőforrás-hatékonyabb vagy a környezeti feltételekhez alkalmazkodóbb, összehangolt gazdálkodási struktúrák fejlődését.

Hangsúlyt kívánunk fektetni a társadalmi innovációt megvalósító együttműködések, a társadalmi vállalkozások, így a gazdaságok és a szociális szövetkezetek támogatására. A társadalmi agrárvállalkozásoknak a hazai tapasztalatok alapján három altípusát különböztethetjük meg:

- a) rehabilitációs célú gazdaság: fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása a szociális intézmény keretei között folytatott foglalkoztatás keretében.
- b) gondoskodó gazdaság: fő jellemzője a hátrányos helyzetű személyek bevonása mezőgazdasági tevékenységet végzők által, a mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.
- c) társadalmi együttműködő gazdaság: fő jellemzője a szemléletformálás egy meghatározott személyi kör részére és/vagy foglalkoztatásba történő bevonás a mezőgazdasági tevékenységet végző személyek által a mezőgazdasági tevékenység végzésének helyén.

Támogatásigénylők köre: Az együttműködésben részt vevő nonprofit szervezetek, valamint a bevont mezőgazdasági termelők és természetes személyek.

Térségi aktív és ökoturisztikai együttműködések

Előzménye: Új tervezett beavatkozás.

Beavatkozás célja: mezőgazdasági termelők, gazdák, tanyagazdák és egyéb helyi szereplők közötti agrár-, aktív és ökoturisztikai együttműködések ösztönzése, a helyi értékek, hagyományok és vonzerők turisztikai célú bemutatását célzó programok megvalósítása, a helyi, egyedi vonzerők és szolgáltatások versenyképes turisztikai termékkel szervezése; tanyahálózatok, a természeti és egyéb helyi értékek komplex bemutatását célzó tematikus témautak, fenntartható, rendszeresen megvalósítható, egyedi jellegű fesztiválok és hagyományőrző programok kialakítása.

Támogatásigénylők köre: gazdálkodók és helyi szervezetek.

Biomassza-potenciál lokális közcélú felhasználásának támogatása

Előzménye: Új tervezett beavatkozás.

Beavatkozás célja: A beavatkozás keretében olyan önkéntes együttműködések létrehozásának támogatása a cél, amelyekben a helyi biomassza-alapanyagot előállító gazdálkodók és helyi közszolgáltatást nyújtók hosszú távú megoldást találnak a biomassza fenntartható hasznosítására, beleértve, de nem kizárólagosan az import fosszilis tüzelőanyag kiváltását lokális biomassza-alapanyag felhasználásával, a legjobb elérhető technológiák alkalmazásával.

Támogatásigénylők köre: biomassza-alapanyagot előállítók és felhasználók együttműködései.

Vadgazdálkodási együttműködések támogatása

Előzménye: Új tervezett beavatkozás.

Beavatkozás célja: Mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók és a területileg illetékes vadászatra jogosultak együttműködései a vadon élő állatfajokkal történő együttélésből adódó konfliktusok megelőzése és mérséklése érdekében, a termelés biztonságának növelése és az élőhelyek biodiverzitásának megőrzése mellett. Az együttműködés keretében a mező- és erdőgazdálkodóknak lehetőségük nyílik a területileg illetékes vadászatra jogosulttal, továbbá tudományos tevékenységet végző szakemberekkel, illetve természetvédelmi szervezetekkel együtt olyan komplex beavatkozásokat kidolgozni és megvalósítani, amelyek hozzájárulnak a vadon élő állatfajok által a gazdálkodási területeiken okozott problémák kezeléséhez (megelőzés/mérséklés), valamint a gazdálkodási tevékenységük által a vadon élő állatfajokra gyakorolt negatív hatások csökkentéséhez. További lehetőség, többek között: a hazai vagy külföldi kutatásból eredő módszerek pilot jellegű kipróbálása, vadállomány-monitoring fejlesztése és a vadállományban bekövetkező változások hatásának becslése a mezőgazdasági és erdőterületek vonatkozásában, valamint az ismeret-

terjesztés mind a gazdálkodók körében, de akár társadalmi szinten is, különös tekintettel a biológiai sokféleséget és az élelmiszer-biztonságot érintő témakörökben.

Támogatást igénylők köre: mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók, vadászatra jogosultak és tudományos tevékenységet végző szakemberek együttműködése.

Vidékfejlesztési digitalizáció támogatása

Előzménye: Új tervezett beavatkozás.

Beavatkozás célja: aktív helyi közösségek létrehozása, a digitalizáció adta lehetőségek kihasználása a közösségi fejlesztésekre, a kommunikáció erősítésére, a vidéki közösségek együttműködésének, valamint a térségi együttműködések fokozása. A beavatkozás célja az okos falu stratégiák megalkotása, majd a fejlesztések támogatása, valamint ezekkel párhuzamosan a központi adatbázisok fejlesztése. A vidékfejlesztést, településfejlesztést támogató rendszerek beszerzése a megfelelő adatbázisok feldolgozásán, használatán alapszik. A beavatkozás támogatási lehetőséget nyújt a vidékfejlesztés szereplőinek, hogy együttműködések keretében, korszerű technológiák alkalmazásával a települések kidolgozzák saját okos falu stratégiájukat, adatbázisokat hozzanak létre, adatbázisokat fejlesszenek. A vidéki életminőséget, a vidéki ökoszisztémát javítsák, a vidék népességmegtartó és népességvonzó erejét fokozzák, az okos falu stratégiájuk mentén igényvezérelt vidékfejlesztési beavatkozásokat hajtsanak végre.

Támogatást igénylők köre: magán- és jogi személyek, aktív helyi közösségek, nonprofit szervezetek, egyesületek, szövetkezetek, önkormányzatok.

LEADER

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.19.1.1, VP.19.2.1, VP.19.3.1 és VP.19.4.1 intézkedései.

Beavatkozás célja: A beavatkozás vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalkuló helyi akciócsoportok (a továbbiakban: HACS) számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS-ok a Stratégiai Terv céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő Helyi Fejlesztési Stratégiát (HFS) dolgoznak ki. Az irányító hatóság által jóváhagyott HFS-ben a HACS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

Támogatásigénylők köre: Elismert helyi akciócsoportok.

Képzések és bemutatóüzemi programok

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.1.1.1 és VP.1.2.1 intézkedései.

Beavatkozás célja: az egész életen át tartó tanulás támogatása, az egész életen át tartó tanulásban való részvétel ösztönzése a gazdaság, a vállalkozás vagy a gazdálkodó speciális szükségleteire reagáló, alkalmazott szakmai tudásátadási szolgáltatás támogatásával. A gazdálkodók tudásszintje, a tudásuk minősége, annak korszerűsége vagy gyakorlatiassága meghatározza a versenyképességüket, ezért kiemelten fontos az is, hogy az oktatók is naprakész ismerettel rendelkezzenek. Cél továbbá az is, hogy az aktuális kihívásokra reagáló, a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, élelmiszeripar és a vidékfejlesztés területeit érintő, és a széles kör számára alkalmazható ismeretátadási lehetőségek személyes és online formában egyaránt elérhetőek legyenek. Gyakorlatvezérelt tudásátadási tevékenységek, szakmai képzések, egyéb képzések, továbbképzések, hatósági felnőttképzések (jogszabály alapján hatóságok által előírt képzések), a KAP Stratégiai Terv egyes beavatkozásainál előírt kötelező képzések (AKG, ÖKO, Natura stb). A KAP hálózat keretében a Széchenyi Agrártudás Központ rendszer támogató funkciója adja a háttérrel a beavatkozáshoz.

Támogatást igénylők köre: Az úgynevezett. Széchenyi Agrártudás Központ rendszerben akkreditált, képzési tevékenység folytatására jogosult szervezetek.

Tájékoztatási szolgáltatások

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.1.2.2 intézkedései.

Beavatkozás célja: az agrárgazdaság több mint 100 ezer legkisebb szereplője (mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók, élelmiszer-feldolgozók és a vidéki térségek gazdasági szereplői) számára az igényeiknek megfelelő általános ismeretszerzési lehetőségek biztosítása a KAP Stratégiai Terv által lefedett tématerületeken támogatási ügyintézővel.

Támogatást igénylők köre: szakmai érdekképviseleti szervezetek, ágazati kamarák.

Tudásátadási szolgáltatások

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.2.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: az aktuális kihívásokra reagáló tanácsadói hálózat és tudásátadási rendszer megerősítése, fejlesztése szolgáltatások biztosításával. Szakmai segítség nyújtása, amely elősegíti a hatékony gyakorlati alkalmazásokat és az innovációt, a gazdasági versenyképesség növelését, figyelembe véve a fenntarthatóság, környezet- és klímavédelem, valamint az erőforrás-hatékonyság követelményeit is. Ezen felül fontos, hogy a gazdálkodók digitalizációs és innovációs ismeretei elmélyüljenek, valamint segítséget kapjanak az innovációk gyakorlati alkalmazásához is. A beavatkozás keretében cél a tudásátadási tevékenység felállításának támogatása is.

A KAP hálózat keretében az AKIS támogató egység Széchenyi Agrártudás Központ támogató funkciója adja a háttérrel a beavatkozáshoz.

Támogatást igénylők köre: az úgynevezett Széchenyi Agrártudás Központ rendszerben akkreditált tudásátadási tevékenység folytatására jogosult szervezetek.

Innováció – Európai Innovációs Partnerség támogatása

Előzménye: A 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program VP.16.1.1 intézkedése.

Beavatkozás célja: az agrárágazati innovatív együttműködések és innovációs megoldások támogatása. Az innovációs együttműködések, partnerségek révén a különféle szakmai háttérrel rendelkező szereplők komplementer módon kapcsolódhatnak egymáshoz, hidat képezve a gyakorlat és a kutatás között. A partnerségek feladata, hogy az innovációval, mezőgazdasággal, erdőgazdálkodással, élelmiszer-feldolgozással, vidékfejlesztéssel, kutatással, szaktanácsadással foglalkozó különféle szereplők a meglévő tudásukat olyan innovatív megoldásokra és kutatási eredményekre váltsák, amelyek a gyakorlatban is alkalmazhatók.

Az így létrejött együttműködések az Európai Innovációs Partnerség (EIP) keretében támo-

gatjuk, amelynek az a célja, hogy az agrár-gazdasági, élelmiszeripari, erdőgazdálkodási ágazatok termelékenyebbé és fenntarthatóbbá váljanak, a vidékfejlesztési szektor versenyképessége, fenntarthatósága javuljon, és az egyes szektorok kedvezőbben alkalmazkodjanak olyan aktuális kihívásokhoz, mint az élesebb verseny, a változékony piaci árak, a klímaváltozás és a szigorúbb környezetvédelmi szabályok betartása. Az innovációs együttműködésben a projektek innovációs tartalma lehet termék-, szolgáltatás-, eljárási vagy technológiai fejlesztés, társadalmi vagy adaptív innováció a mezőgazdasági (növénytermesztés, állattenyésztés, kertészet), erdőgazdálkodási, élelmiszeripari, vidékfejlesztési szektorban vagy a biomasz-alapú gazdaságban, a KAP Stratégiai Terv 9 specifikus célkitűzésének, valamint az átfogó célkitűzések elérése érdekében.

A KAP hálózat keretében az EIP támogató egység ösztönzi az innovációs együttműködések az innovációs projektötletek kidolgozásától a megvalósításig.

Támogatást igénylők köre: EIP Operatív Csoportok, amelyek legalább 2 szereplős együttműködések, beleértve a termelői csoportokat és a termelők együttműködéseit.

AGRÁRMINISZTERIUM

